

El futur de la comunicació

Núm. 43 ANY XI

AVU!

ESTIU '97

**REVISTA COMARCAL
DELS PORTS**

Preu: 525 pts

PASTISSERIA

CASA GORRETA

JOAQUÍN ANDRÉS

Marquesa de Fuente el Sol, 2
12300 MORELLA
Tf. 964-160174

DES DEL 1900, L'AUTÈNTIC FLAÓ MORELLÀ

Avui li regalem les tapes del diccionari valencia-castelloni-alicantes

elPerclórico

DIENES DE
de novembre de 1997 29

La llengua del nostre país només es podrà guisar amb all i pebre

Augmenten greument les restriccions a la llengua

La forma de guisar-la és
l'única solució que s'ha
trobat per a garantir-ne la
denominació d'origen

En casos excepcionals i
amb el permís correspon-
nent de l'Acadèmia també
es podrà fer al tombet

PÀGINES 34-38 I EDITORIAL

S'està estudiant el projecte de fer pas-
sar la carretera del Bergantes per Sevilla

PÀGINA 12

Llexiu pressupostari

València. - Ha estat al mercat un llexiu que deise blanquíssims
tots els papers on hi havia compromisos prevs.

PÀGINA 6

Portal de Sant Mateu, 2. 12300 MORELLA
Tls. (964) 160008-160125

AU!

**REVISTA COMARCAL
DELS PORTS
ANY XI - Número 43
ESTIU 1997**

Consell de Redacció:

Montxo Monfort, Julià Pastor,
Ernest Querol, Narcisa Rambla,
Jesús Sangüesa, Josep M^o Zapater

**Picatge, Edició, i
Maquetació:**

Julià Pastor

Correcció:

N. Rambla i J. Pastor

Recull de notícies:

Ll. Puig i J. Sangüesa

Grafismes:

Montxo Monfort

Portada:

Montxo Monfort

**Distribució i
Administració:**

J. Sangüesa i J. Pastor

Fotografies

Ll. Puig, Espemo, Molinos

Impressió:

Jordi Dasso

Esperem la vostra
col·laboració amb
informacions, material
gràfic, sòries orelludes,
opinions o monogràfics.

AU! EDICIONS DELS PORTS

Associació Cultural dels Ports
Placet de l'Escola Pia, 4
Apartat de Correus 18
12300 MORELLA
Tf. Fax 964-161001

Depòsit Legal B-20594-87
ISSN 1136-3797

Amb la col·laboració de la
Conselleria de Cultura,
Educació i Ciència

**Subscripció anual
2000 Pta
Preu Exemplar
525 Pta**

S U M A R I

LA BÚSTIA

Novetats 21

OPINIÓ

Va de bous 23

Metges 23

0,7 % comarcal 24

CALAIXERA CULTURAL

El Tigre de Lugano 25

L'Optimista 25

El joc ancestral de la 26

ORELLA ESCRIVANA 27

ITINERARIS 29

GALÀXIES

Telegrama d'estiu 30

EDITORIAL

Per què cal l'esforç? 5

MONOGRÀFIC

El futur de la comunicació 7

NOTÍCIES

De la comarca 15

De Vilafranca 16

De Morella 18

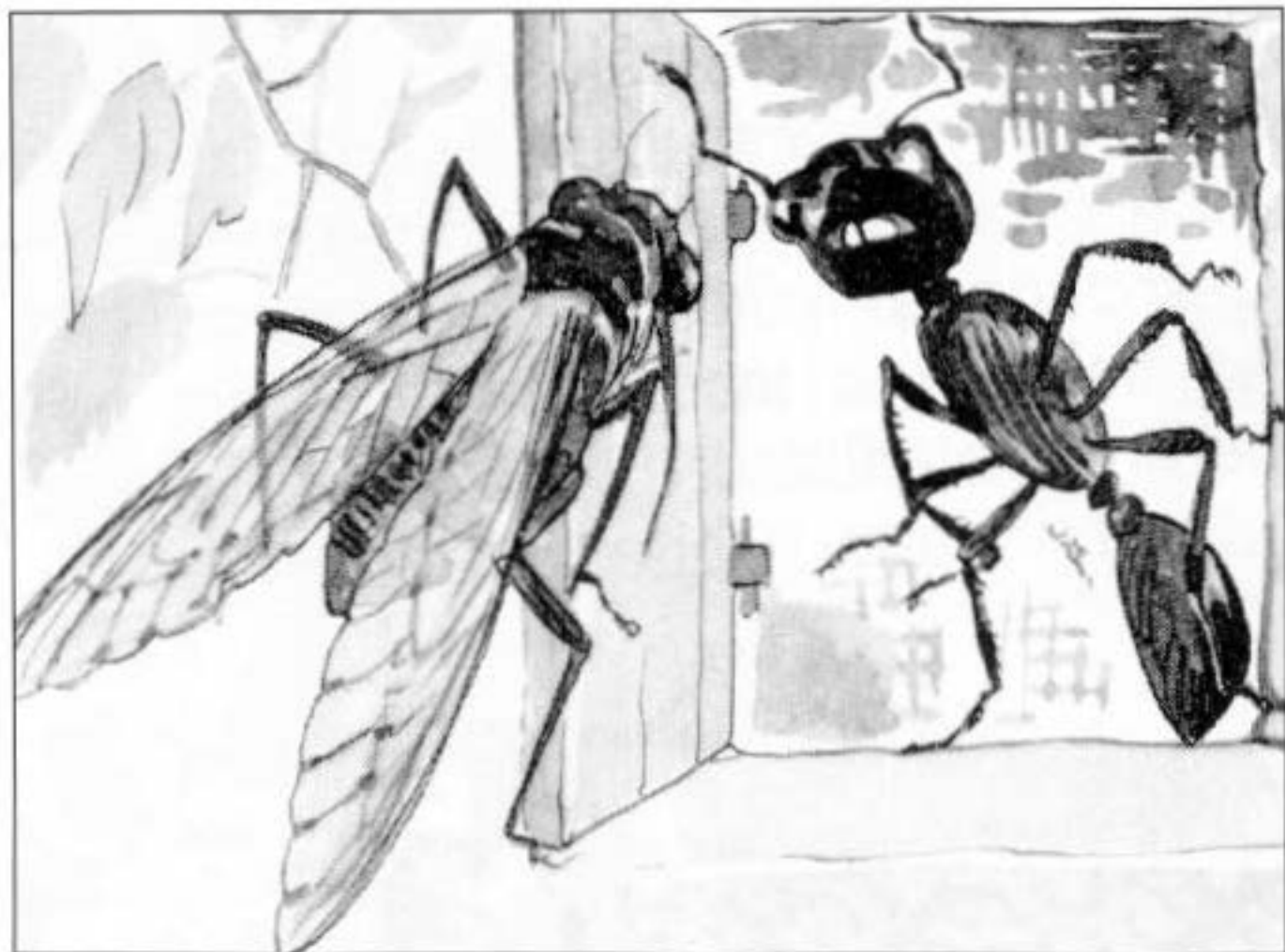
ESPORTS

Expedició Picos '97 19

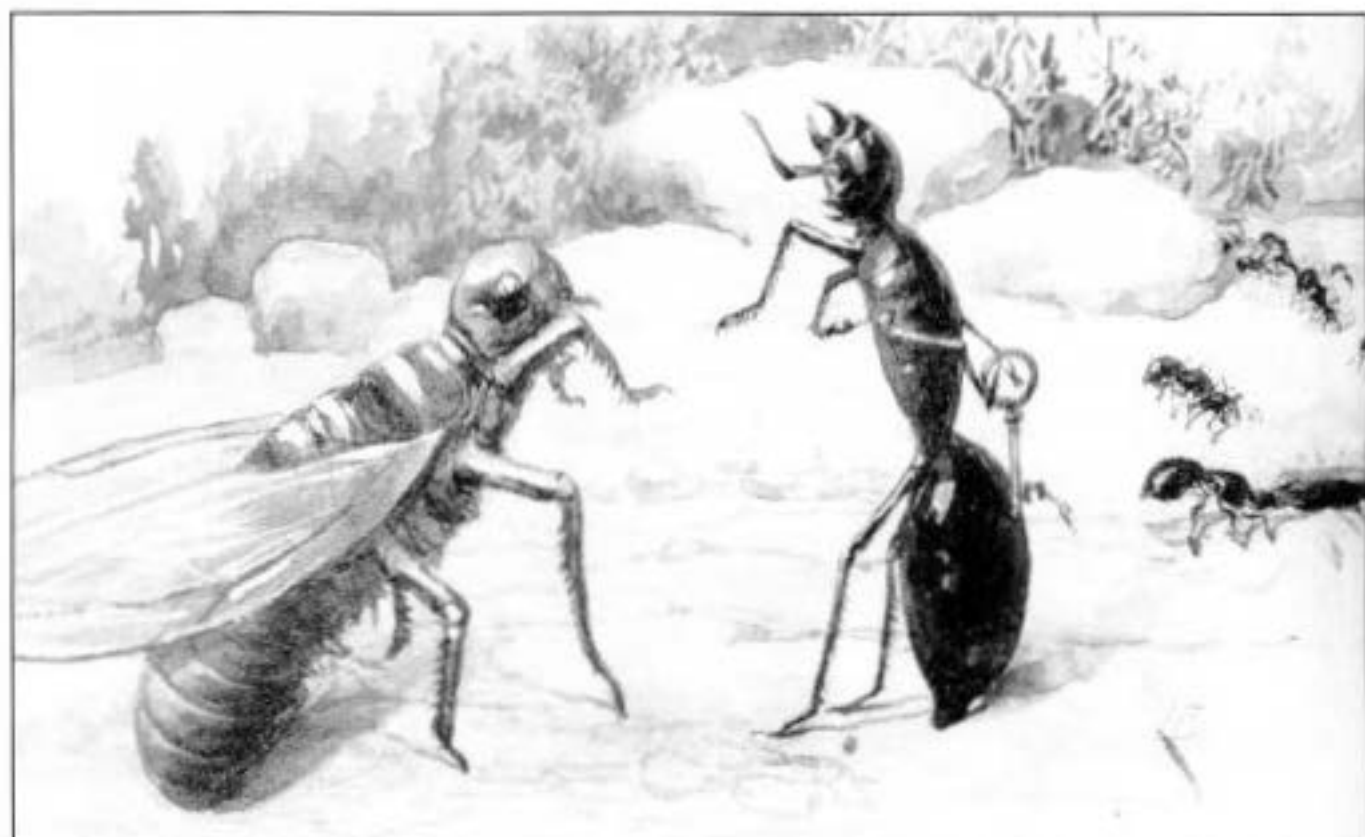
Pyrenaïca 20

Shi Lin '97 20

Valdrie la pena parar-se un poc a mirar i pensar quins són els valors i quines són les actituds que es posen com a referències en la nostra convivència.

EDITORIAL

Per què cal l'esforç?

No es massa difícil d'observar, si es tenen els ulls oberts, que qualsevol intent o esforç important o interessant no és ben acollit. Podríem dir que és menyspreat i refusat o, en el millor dels casos, no pres en consideració. I això és encara més evident si l'esforç és desinteressat, altruista i solidari.

No són teories, són constatacions. Done la sensació com si el fet de no parlar de certes coses (no diguem anunciar-les, secundar-les o fer-ne propaganda) ens assegurare la seua inexistència i ens dispensare de l'esforç de considerar-les.

No hi ha dubte que són fets que fan pensar. Quines raons hi ha? Com és que davant de qüestions d'interés comú s'excuse l'absència i la despreocupació amb el simple argument de desqualificar les persones que ho duen a terme?

Si ens fixem un poc més, pareix que, quan l'esforç és de bona llei, la gent fuig perquè quede en evidència. Un treball ben fet, desqualifique els que no ho són. Una obra ben feta deixe al descobert les que no ho estan. Un treball desinteressat traue a la llum tants i tants egoismes, gasiveries i mesquineses d'esperit...! Un esperit generós està massa lluny del càlcul, de la precaució i d'una actitud de traure'n benefici de tot o d'aprofitar l'ocasió al preu que sigue.

Potser valdrie la pena parar-se un poc a mirar i a pensar quins són els valors i quines són les actituds que es posen com a referències i que es valoren a la família, a l'escola, a l'església i a l'àmbit social (i val la pena referir-se no al que es diu i es predique, sinó a allò que es fa i es viu). Voleu dir que davant d'actituds tan antagoniques com esforç-deixadesa, solidaritat-egoisme, seriositat-menfotisme, generositat-mesquinesa, treball ben fet-superficialitat ens quede prou clar el criteri? Està prou clar teòricament i pràctica que els bons i desitjables són els primers i els roïns i rebutjables els segons?

En la mateixa línia, es note un interès fora mida i forasenyat quan és possible apuntar-se i apropiat-se d'allò que un altre ha fet. I és en eixe moment (tot arribe) quan es demostre la percepció de la qualitat, perquè generalment no se sol fer apropiació de nimietats, se sol fer d'allò que és de qualitat i està ben fet.

Tenint en compte aquestes premisses es pot preveure que la convivència sigue cada vegada més difícil i pugue arribar a esdevenir impossible en la mesura que es pergue el contrast, quan ja no hi hage la possibilitat de considerar les actituds abans esmentades com a pols diametral i contraris que ens impulsen a anar cap a uns i a fugir dels altres.

Encara es poden fer més reflexions, però esta ja és l'última. Sempre s'havie considerat un signe de dignitat i de noblesa d'esperit sacrificar-se per tot allò que es creu digne i per tot allò que es té com a propi. Ara, estem assistint a un procés en el qual es desprestigien les coses dignes i es neguen les coses pròpies. És fàcil de concloure: ja no cal esforçar-se. Si les coses i les actituds ja no són dignes ni són pròpies, quin és el motiu de l'esforç i del sacrifici?

EXTRACTE DE LA CONVOCATÒRIA DE LA CAMPANYA ESCOLA D'EDUCANDOS 1997

1. Hi ha dos programes: Ajut a escoles d'educandos i adquisició d'instruments
2. Poden sol·licitar-ho les bandes de música amb escola d'educandos de la província inscrites al registre de la Diputació. L'ajut mai superarà el 50% i fins a uns límits determinats. L'escola haurà de fer 2 actuacions al seu poble.
Cal presentar una instància amb la data de fundació, relació nominal certificada d'alumnes, professorat i matèries impartides, pressupost certificat, informe de l'alcalde i compromís de fer les 2 actuacions.
Caldrà presentar els justificants de les despeses, compte corrent i certificat de l'alcalde certificant la celebració dels concerts.
3. Per a l'adquisició d'instruments el límit de les ajudes és el 50% i 200000 pessetes i caldrà que la banda face un concert al seu municipi. Cal presentar el pressupost i el compromís de fer el concert.
La justificació consistirà en la factura, compte corrent i informe de l'alcalde.
4. Les actuacions no podran ser en festes locals i el 50% de les obres seran d'autors valencians.
5. El termini acabe el 17 de juny.
6. Els justificants hauran de presentar-se abans del 15 de desembre de 1997

EXTRACTE DE LES BASES DEL VII CURS DE DIRECTORS DE BANDA

1. Cal formar part d'alguna agrupació musical i tenir un títol professional o evident formació musical.
2. Cal adjuntar un currículum.
3. El nombre màxim d'alumnes serà de 50.
4. El curs es farà a setembre.
5. La matrícula val 5000 pts.
6. El termini d'inscripció acabe el 30 de juny.
7. S'entregarà un certificat d'aprofitament.
8. A l'àrea de cultura hi haurà un model d'instància disponible.
9. Si per força major no es puguere fer, la Diputació es reserva el dret de canviar les dates.
10. El fet de presentar la instància pressuposa l'acceptació de les bases.

El futur de la Comunicació

per M.T. Adell i R. Meseguer

Internet?

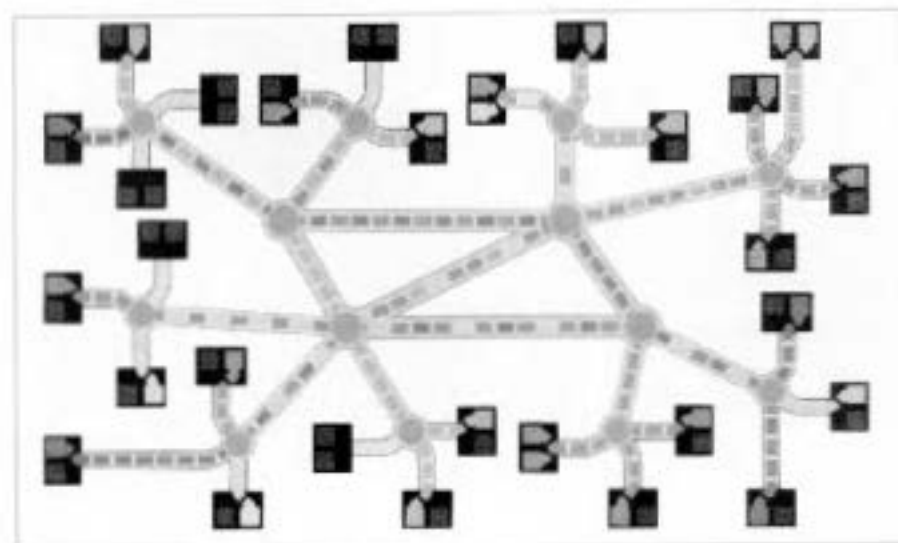
Físicament, Internet és un conjunt d'ordinadors i totes les connexions que hi ha entre ells per a comunicar-se. D'aquest tipus de conjunt s'en diu una xarxa d'ordinadors. La finalitat bàsica d'una xarxa d'ordinadors és poder transferir, passar informació d'un ordinador a un altre, o poder executar programes en un ordinador des d'un altre. Però hi ha característiques que fan d'Internet una xarxa d'ordinadors especial: el fet de poder tenir connectat tant un ordinador domèstic, una xarxa d'ordinadors d'una empresa, com un gran ordinador d'investigació. Aquesta característica fa d'Internet, més que una xarxa, una xarxa de xarxes. La forma de connectar-se pot ser per un senzill cable telefònic, per ràdio, via satèl·lit, amb fibra òptica... Tot això fa que Internet sigui una gran xarxa d'ordinadors a nivell global on tenen un paper molt important els usuaris.

Els usuaris d'Internet, no sols són persones que reben informació i serveis, sinó que fàcilment poden convertir-se en subministradors d'aquesta informació i serveis. El llenguatge que utilitzen els ordinadors per comunicar-se, en el cas d'Internet, és el *Transmission Control Protocol/Internet Protocol (TCP/IP)*, encara que aquest llenguatge no és específic d'Internet. En la literatura tècnica aquests llenguatges entre ordinadors es diuen protocols de comunicació o simplement protocols.

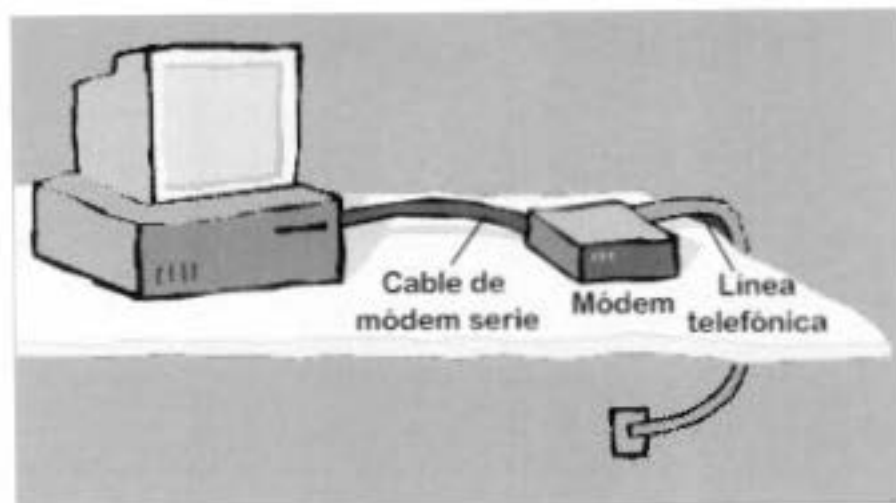
Pel que fa a la utilitat, Internet és un sistema de comunicacions similar al cor-

reu postal, telèfon o la televisió. La diferència essencial: Internet és un sistema de comunicacions electrònic i digital. Això vol dir que qualsevol cosa, que pugui ser introduïda en un ordinador, pot ser comunicada per Internet. Existeixen serveis d'Internet que ens poden dir si un amic està en una sessió de terminal, enviar i rebre correu electrònic, rebre notícies sobre temes d'interès personal, buscar el nom d'un arxiu, accedir a ordinadors remots i utilitzar els serveis públics que ofereixen, consultar catàlegs en línia i bases de dades de biblioteques de tot el món, buscar informació d'una persona amb accés a internet, parlar amb una o varies persones, observar una partida d'escacs, transferir arxius, comprar coses, escoltar la ràdio, veure canals de televisió estrangers o simplement mirar i brincar d'una màquina a una altra amb curiositat. En els últims anys s'ha fet una gran inversió en persones i recursos per fer més senzilla la publicació, recerca i tractament de la informació a Internet. Aquesta gran quantitat de coses que podem fer, junt amb una utilització més senzilla i agradable, han fet d'Internet una gran revolució en el món de les comunicacions. Actualment, Internet és el sistema de comunicació de moda i la seva popularitat continua creixent de forma increïble.

També podem dir que Internet és la part existent de les autopistes de la informació disponible per a tots els mortals que no participen en els experiments de la televisió interactiva i altres coses per l'estil. Encara que en un futur es tindrà en un únic aparell la televisió, l'or-

MONOGRÀFIC

dinador i la càmera de vídeo. Aquest aparell en permetrà veure la televisió digital interactiva, navegar per Internet, fer una videoconferència... Però actualment, ens hem de conformar amb tot el que la xarxa ens ofereix.

Requeriments d'usuari

Per accedir a internet, pot utilitzar-se pràcticament qualsevol ordinador, encara que és recomanable, com a mínim, un processador *pentium* i 16 Mb de RAM. L'ordinador ha de tenir també un mòdem, aparell que permet la comunicació amb altres ordinadors a través de la línia telefònica. Actualment, els mòdems més normals són els de 28.000 bps però són més recomanables els de 33.600 bps. Si es té una línia RDSI (Red digital de serveis integrats) s'haurà d'utilitzar una targeta RDSI (enloc del mòdem) que permetrà connexions més ràpides i de millor qualitat que amb un línia telefònica normal i un mòdem.

Els ordinadors amb el sistema Windows 3.1 necessiten un programa per a establir la connexió. El més habitual és el *Trumpet WinSock*. Els ordinadors amb sistema Windows 95 no el necessiten ja que el propi Windows 95 porta un programa per establir la connexió. En ambdós casos, a més a més, fan falta els programes adequats per gestionar tots els serveis que es vulguen utilitzar.

També és necessari estar donat d'alta en un proveïdor d'accés a Internet. Aquest proveïdor, és el lloc per on nosaltres accedim a la xarxa. El nostre ordinador es connecta amb l'ordinador del proveïdor i, en aquest moment, ja estem connectats a Internet.

Breu història

La xarxa d'ordinadors antecessora d'Internet s'anomenava ARPANET. La seva estructura i funcionament van pren-

dre una forma similar a l'actual entre 1977 i 1979. Aquesta xarxa fou dissenyada per l'*Advanced Research Projects Agency* (ARPA), per al Departament de Defensa d'EEUU. Una característica d'interès per al Departament de Defensa era que es podia mantenir el correcte funcionament de la xarxa en el cas hipotètic que es destruïssin un o diversos dels nœus.

Amb el temps es va anar obrint a les universitats, als investigadors, etc. ARPANET va seguir creixent i se li van anar unint altres xarxes. Internet com a tal va començar sobre l'any 1980. Any en el que ARPA va canviar tots els seus ordinadors d'investigació connectats al nou llenguatge de comunicacions entre ordinadors TCP/IP. Al 1983, la part de la xarxa vinculada a l'exèrcit es va separar formant MILNET. En 1986, la *National Science Foundation* (NSF) va crear una nova xarxa vertebral, per substituir a la xarxa ARPANET original, aquesta xarxa es diu NSFNET. Al 1990, ARPANET és desactivada absorbint les seves funcions Internet.

Una de les raons per les quals el protocol TCP/IP va ser ràpidament adoptat per la majoria dels departaments universitaris, va ser que quasi tots els ordinadors dedicats a investigació utilitzaven una versió del sistema operatiu UNIX coneguda com UNIX Berkeley o UNIX BSD. ARPA va proporcionar diners i coneixements per incorporar el protocol TCP/IP en la distribució del sistema UNIX Berkeley. El sistema UNIX Berkeley té tota una sèrie d'utilitats que faciliten l'experimentació i per tant evolució del TCP/IP.

Actualment és *Internet Architecture Board* (IAB) l'organització encarregada de la coordinació, investigació i evolució del TCP/IP i Internet. L'IAB és la que redacta, presenta i revisa les *Request For Comments* (RFC) d'Internet. Els RFC és la documentació sobre les actua-

als normes tècniques i les propostes per les futures. Hi ha també una organització *Internet Society* (ISOC) encarregada de la divulgació d'Internet per tot el món.

Serveis d'Internet

Una de les característiques principals d'Internet és que tots els serveis que ofereix funcionen segons l'anomenada filosofia client-servidor. La idea bàsica és que quan un usuari treballa a Internet de fet no fa altra cosa que enviar ordres a algun ordinador i a continuació, la major part de les vegades, visualitza el resultat de la seva petició a la pantalla. En l'altre costat, en l'ordinador al qual s'ha enviat l'ordre, hi ha un programa que la recull, la interpreta i intenta retornar una resposta. Aquesta seqüència de tasques és vàlida pràcticament per a qualsevol servei d'Internet.

Els serveis més utilitzats d'Internet són el correu electrònic i el *world wide web* (www). Encara que l'oferta de serveis, actualment, és molt més ampla, i en alguns casos, espectacular. Els serveis que van aparèixer juntament amb Internet són el correu electrònic, la transferència de fitxers (ftp) i l'execució remota de programes (telnet). Els grups de notícies (*newsgroups*) és un servei que ràpidament va ser introduït, tot i que els seus orígens vénen d'una xarxa i tecnologia molt diferents a Internet. Un pas més endavant en l'evolució d'Internet és introduir interacció amb l'usuari del servei i el concepte d'enllaç, qualsevol document porta associada una direcció única a que ens podem dirigir per veure'l. El servei que incorpora aquestes novetats és el *gopher*. El següent pas va ser l'hipertext, un document amb imatges, colors, text i enllaços a altres documents, el *world wide web*. Finalment, han incorporat so, vídeo, mons virtuals...

De cara a l'usuari, cal no oblidar que qualsevol servei d'Internet es redueix, a la pràctica, a un programa o conjunt de programes. La descripció de cada servei consisteix a explicar què fa o què permet fer el programa corresponent.

1.-Telnet

Consisteix a establir una connexió amb un ordinador remot. El nostre ordinador és un terminal de l'ordinador al que ens hem connectat. Quan fem Telnet a un ordinador remot, passant a ser un terminal del mateix, podem fer en ell el mateix que si estiguéssim connectats directament, amb l'única limitació de la

AU!

REVISTA COMARCAL
DELS PORTS

CONEIX-TE! SUBSCRIU-TE!

PODRÀS LLEGIR A MÉS DE LA REVISTA LES
COL·LECCIONS D' AU! EDICIONS DELS PORTS.
Apartat de Correus 18 - 12300 Morella.

● **LLIBRES:**

- 1.- Grup d'Estudis dels Ports (1990): Guia bibliogràfica de la comarca dels Ports.
- 2.- Domi Pastor (1991): Retalls de vida.

● **QUADERNS:**

- 1, 2, 3 - Concurs Literari Vint-i-cinc d'abril, 1989, 1990, 1991.

● **DOSSIERS:**

- 1.- La independència

● **TRAC:**

- 1.- 1691, 1991. Independència

Ompli:

NOM

DOMICILI

POBLACIÓ (i Codi Postal)

Se subscriu a la revista comarcal dels Ports AU! pel període d'un any (quatre números, més un quadern i quasi totes les publicacions que es fan a les altres col·leccions), prorrogable, si no hi ha ordre en contra, per un import de ~~1.000 pessetes~~ 12'02€

Els demano que paguen amb càrrec al meu compte els rebuts que presentarà anualment l'Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports.

CAIXA O BANC

Nº DE LLIBRETA O COMPTE

CARRER

POBLACIÓ

..... d de 19

Firma,

Aquesta subscripció et done dret (sense haver d'abonar res més) a ser soci de l'Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports, i a poder participar d'aquesta manera en l'organització de les activitats i en l'elecció dels càrrecs de la Junta Directiva. I especialment donar suport a la línia que estem seguint.

Fes un cercle a l'opció que tries:

- Vull ser membre de l'Associació.

No vull ser membre de l'Associació.

velocitat a què ens hem connectat. És com tenir el nostre teclat i la nostra pantalla connectades a un altre ordinador, però en aquest cas l'ordinador pot ser qualsevol de la xarxa Internet. Tots els ordinadors de la xarxa poden connectar-se a un altre, però a la pràctica té diverses limitacions. En primer lloc, l'ordinador al que volem connectar-nos ha de suportar connexions, el normal és que suporti diverses connexions simultànies. Una altra limitació és que el nostre ordinador ha de tenir les característiques i els programes per poder fer aquestes connexions.

El Telnet és un servei que està deixant d'utilitzar-se per la gran majoria dels usuaris d'Internet, encara que és molt útil per accedir als programes de catalogació de biblioteques per fer consultes als seus registres. La majoria de les biblioteques universitàries permeten aquesta forma d'accés als seus catàlegs.

2.- Correu electrònic

No existeix una altra aplicació més estesa a Internet que el correu electrònic. De fet la majoria dels usuaris d'Internet només tenen accés al correu electrònic i en molts països del món és l'única opció dins de l'univers Internet disponible.

El correu electrònic, a Internet, no ha estat una eina especialment potent, ja que només suportava text amb els caràcters de l'anglès. És a dir, no era possible usar un correu Internet convencional enviar caràcters accentuats o especials d'un altre idioma com la ñ i el que era més greu, no era possible enviar fitxers. Com Internet, el correu electrònic ha anat evolucionant, actualment ja es pot enviar qualsevol caràcter o símbol. També es pot enviar qualsevol cosa digitalitzada: imatges, documents, vídeo...

3.- Transferència de fitxers

FTP són les inicials de *File Transfer Protocol* (Protocol de Transferència de Fitxers). Amb aquest servei aconseguim portar al nostre ordinador fitxers remots, ja siguin de text o binaris (programes, imatges...). També permet enviar fitxers a un servidor perquè altres persones puguin agafar-ho. La gran utilitat que té aquest servei és que es pot accedir a enormes quantitats de programes i documents a disposició de tothom.

El FTP té un servei molt lligat a

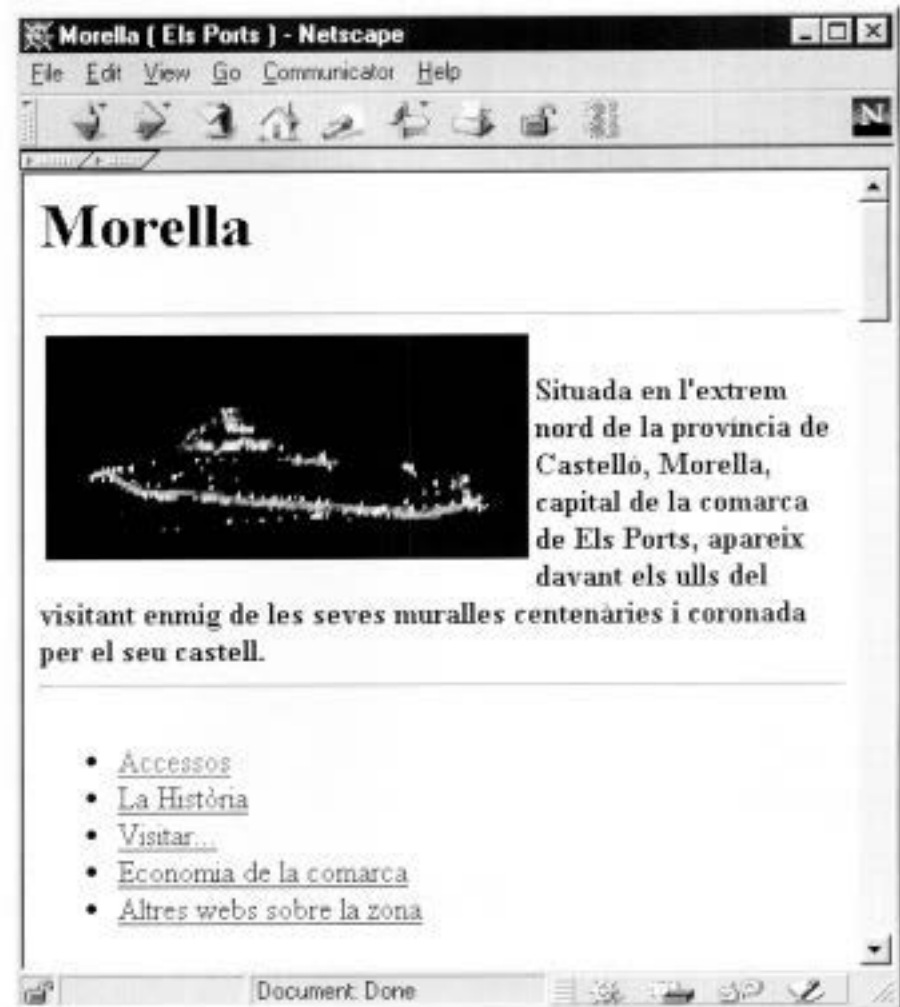
l'Archie. L'Archie és una gegantina base de dades sobre els fitxers que hi ha disponibles a través de FTP. Coneixent el nom, o part, del fitxer que busquem, l'Archie retornarà el lloc, el directori, la mida i la data d'actualització de tots els fitxers que corresponguin a la recerca.

4.- Grups de notícies

Aquest és un servei que va sorgir fora d'Internet; després Internet l'ha incorporat com a servei. Té com a finalitat l'intercanvi d'informació temàtica entre els usuaris interessats. De fet, encara que originàriament es volia instal·lar una eina que distribuís notícies sobre uns determinats temes, a la pràctica aquest servei es va anar convertint en grups de discussió. Cada grup de notícies és una mena de tauler d'anuncis sobre un tema molt específic. Tothom pot deixar els seus missatges en el tauler. Els usuaris interessats hauran d'anar a consultar cada dia o cada setmana els nous missatges del tauler.

5.- Gopher

El *gopher* va ser creat per la Universitat de Minnesota i va representar el primer salt qualitatiu dels serveis de la

xarxa de cara a la facilitat d'ús. L'usuari del gopher interactua exclusivament a través de menús i opcions. El gopher permet oblidar totes aquelles sèries estranyes i gegantines d'ordres, que permetien accedir als documents. L'altra gran novetat del gopher és la utilització del concepte de enllaç (link). Qualsevol document dintre del gopher porta associada una direcció única. En els menús del gopher es poden incorporar enllaços. L'usuari pot anar saltant de servidor en servidor, de punta a punta del món, sense necessitat de conèixer cap adreça d'Internet, senzillament seleccionant una de les diverses opcions que es van presentant en cada pantalla en forma de menú. La seva evolució va quedar truncada en aparèixer el *world wide web*.

Juntament amb el gopher va aparèixer Verónica. Un servei de recerca de documentació i informació que hi ha disponible al *gopher*.

6.- World Wide Web

El *world wide web* (WWW) al contrari del *gopher* ha estat un desenvolupament europeu que es va gestionar dins del CERN (Suïssa). La traducció de WWW en català podria ser Teranyina Mundial o Teranyina d'Informació Mundial.

El WWW es basa en el concepte de hipermèdia (es pot veure text, imatge, so, vídeo, ...) i aquest a la vegada es basa en el d'hipertext. Un hipertext és un conjunt d'informació no seqüencial a la manera clàssica, sinó que es pot accedir a un punt determinat des d'altres conceptes relacionats, i es pot saltar d'una

informació a altra seguint enllaços dintre el propi document. Per explicar el concepte d'hipertext és millor recórrer a un exemple. Si estem examinant un document WWW veurem que determinades paraules apareixen subratllades. Si punxem un d'ells en pantalla amb el ratolí saltarem cap a una altra part del document, un altre document en el mateix ordinador o un altre situat en un altre ordinador diferent on es faci referència a aquest nom. Aquesta acció de saltar d'uns documents a altres es diu navegar. Entrant al WWW per qualsevol servidor podem navegar per tota la xarxa, ja que la majoria dels documents mantenen enllaços (links) actius a altres punts de la xarxa. Aquesta és el gran avantatge tant del *Gopher* com del WWW, però en aquest darrer cas la navegació es produeix a nivell de document. Dins d'un document podem tenir un enllaç actiu amb un servidor situat en una altre continent.

Els documents web estan codificats amb un llenguatge que es diu HTML. El HTML és un llenguatge que permet a la gent sense experiència fer pàgines web d'una manera relativament fàcil. En l'actualitat per a fer pàgines web no cal conèixer els codis del HTML, ni s'ha d'escriure el codi directament. Quasi totes les últimes versions dels més coneguts processadors de textos permeten guardar el document en format HTML. També han aparegut veritables editors gràfics de HTML.

El web és un dels serveis d'Internet que més ha evolucionat i encara continua amb aquesta evolució. Inicialment, les pàgines web sols podien tenir text, gràfics o enllaços. En l'actualitat dintre

de les pàgines web es pot ficar qualsevol cosa imaginable. Hi ha pàgines amb música de fons. Existeixen emissores de ràdio i televisió que tenen en pàgines web els seus programes. Una altra novetat és executar petits programes dintre de l'entorn web. Aquest programes poden fer pràcticament qualsevol. En el moment que Kasparov i Deep Blue (l'ordinador fet per IBM) estaven jugant a escacs, hi havia un petit programa d'aquests que et permetia veure les jugades que feien en aquell mateix moment i els comentaris sobre les jugades, tot dins d'una fulla web.

7.- Internet Relay Chat

És un servei que permet comunicar-se exclusivament amb text. On està la gràcia enfront de l'atractiu web? Permet una comunicació directa entre persones, la informació no són documents guardats en ordenadors i que nosaltres consultem. Aquesta comunicació és totalment en temps real i pot establir-se entre persones que estiguen a qualsevol part del món. La comunicació no està limitada a dues persones; poden "parlar" tantes persones com tinguin ganes de fer-ho. Tot això ens porta a una forma de comunicació on estem veient en la pantalla tot allò que unes altres persones estan teclejant.

8.- Audioconferència, videoconferència

Són serveis nous incorporats dins del conjunt de serveis disponibles per l'usuari d'Internet. Aquests serveis permeten fer el mateix que fa el IRC amb text, però amb veu o imatge i veu. Les audioconferències, i principalment les videoconferències, són serveis molt restrictius pels requeriments d'ús, per això encara són poc utilitzats per la gran majoria. El requeriment més important és el de poder disposar d'una molt bona connexió a Internet, que les altres persones en les que et vols comunicar tinguin també una bona connexió i que la xarxa que connecta totes aquestes connexions tingui la mateixa qualitat. Fa falta també tot l'equipament de l'ordinador: targeta de so, altaveus, micròfon, targeta digitalitzadora de vídeo, càmera de vídeo... Són serveis que requereixen una elevada inversió i que no en tots els casos es pot aconseguir una qualitat acceptable en la comunicació. Tot i això, hi ha casos en els que és molt útil i pot arribar a eliminar la típica comunicació per telèfon.

Com buscar?

Un cop el nou usuari d'Internet comença a navegar saltant d'uns fulls als altres, sempre es fa la mateixa pregunta: com pot trobar la informació que està buscant dins d'Internet? Aquesta pregunta és difícil de respondre i sols la pot contestar la pròpia persona després d'hores d'experiència buscant. Els primers cops les recerques no tindran un final feliç, però amb l'experiència i seguint les formes en que gent més experta ho fa, es pot arribar a ser un bon buscador d'informació dins d'Internet. Entre dels usuaris d'Internet hi ha una filosofia molt estesa, diu que sempre hi ha algun lloc on pots trobar informació semblant a la que s'està buscant, el problema està en trobar el lloc. Seguint aquesta filosofia buscar informació sobre alguna cosa, consisteix en moure's fins trobar el lloc on està aquesta informació desitjada. Per facilitar-nos aquesta navegació en busca de la informació existeixen unes eines molt potents. El que ha de saber l'usuari és els tipus i utilització d'aquestes eines per trobar coses.

Per poder realitzar una recerca, el primer que s'ha de fer és intentar acotar el màxim possible la cosa a buscar. La part més difícil pot ser averiguar com les altres persones denominen el que busquem. S'ha de fer servir gran quantitat de sinònims i traduir-ho tot a l'anglès. Un cop tenim el nostre objecte molt clarament definit i acotat ja podem començar a buscar-lo.

En Internet hi ha pràcticament tres tipus diferenciats d'eines per a buscar: els buscadors temàtics, els automàtics (robots) i els específics.

Els buscadors temàtics són els que tenen tota la informació classificada jeràrquicament per categories. A més de llocs on podem trobar la informació buscada, també ens donen una breu descripció de cada lloc, explicant el que allí es pot trobar. Aquest tipus de buscador funciona de dues formes molt diferenciades. La primera forma es la d'anar navegant per l'arbre de classificació, per categories, fins arribar a trobar llocs on pot estar la informació desitjada. Aquesta forma és semblant a la de buscar un text dins d'un llibre a partir de la informació que aporta l'índex. L'altra forma de buscar és utilitzant formularis on es poden ficar la paraula o paraules que defineixen allò que ens interessa. El buscador, en aquest cas, buscarà aquesta definició dins de tota la seva geganti-

na base de dades i retornarà les categories i els llocs que poden ajustar-se al que s'està buscant. Les principals deficiències d'aquests buscadors són:

- La informació a les bases de dades s'introdueix a mà; és per això que no està totalment actualitzada.

- La recerca és lenta ja que quasi sempre s'ha de navegar per les diferents categories fins trobar la que s'ajusta al nostre objectiu.

- És fàcil de perdre's i distraure's en alguna de les categories que hem consultat, en trobar informació més atractiva que la que es vol buscar.

- Hi ha molta informació difícilment classificable dintre de les categories.

Yahoo! (<http://www.yahoo.com>) pot ser un exemple de buscador temàtic a nivell mundial, el problema d'aquest buscador és que està en anglès, encara que creiem que no tardarà en sortir una versió en espanyol.

Olé (<http://www.ole.es>) és un exemple de buscador temàtic en espanyol, encara que a les seves bases de dades sols hi ha direccions en espanyol.

Els buscadors automàtics, de cara a la seva utilització, són molt semblants als buscadors temàtics en fer la recerca per formulari. Al fer una recerca utilitzant el formulari, entrant una paraula o terme, els buscadors automàtics retornaran tots els llocs que poden ajustar-se al que s'està buscant. Però en aquest cas no ens retornarà cap referència de les categories on podem buscar. Els buscadors automàtics no tenen cap classificació de la informació que hi ha. En els automàtics, la informació es introduïda a les bases de dades per un robot. Un robot és un ordinador que continuament està navegant per internet i en aquest procés de navegació va introduïnt i modificant la informació de les bases de dades. Aquesta és la major diferència entre un buscador temàtic i un automàtic. En els automàtics no sols es troba la informa-

ció que la gent ha anat introduïnt, es troba tota la informació que uns ordinadors han pogut recollir de la pròpia Internet. Les principals deficiències dels buscadors automàtics són:

- En la majoria dels casos, la quantitat de llocs que el buscador retorna és molt superior a la que es desitja.

- Molts dels llocs retornats no s'ajusten al que es volia. La paraula o paraules buscades i les trobades pel buscador poden ser una accepció o context diferents, i hi ha cops que ni del mateix idioma.

Lycos (<http://www.lycos.com>) és el més gran de tots els buscadors automàtics, destacant per l'enorme quantitat de llocs i referències que retorna. Altavista (<http://www.altavista.digital.com>) és el més potent i destaca per la rapidesa en retornar les referències.

Els buscadors específics són molt semblants als buscadors temàtics encara que sols tenen informació d'un àrea molt concreta.

Who Where (<http://www.whowhere.com>), sistema especialitzat en buscar persones en Internet, Deja News (<http://www.dejanews.com>) especialitzat en buscar entre els grups de notícies, Shareware.Com (<http://www.shareware.com>) especialitzat en trobar programes shareware...

Després de tota aquesta explicació sobre què i com buscar per Internet volem recordar que continuen funcionant molt correctament el preguntar a companys o altres usuaris de la xarxa, buscar en llibres o biblioteques...

Usuaris d'Internet

Respecte al temps que fa que els usuaris d'Internet estan connectats a la xarxa, podem veure en la taula referida a l'antiguitat d'usuari que més del 25% tan sols porten menys d'un any, la qual cosa reflecteix la novetat d'aquesta tecnologia, que s'ha introduït recentment en les nostres vides. La major part dels usuaris (43,99%) fa entre 1 i 3 anys que utilitzen Internet, i tan sols el 10,53% ho fan des de fa més de 7 anys.

Es poden apreciar diferències considerables entre homes i dones, ja que tan sols els 4,78% de les dones usuàries fa més de 7 anys que estan connectades, front a un 13,16% dels homes. S'ha de dir que, malgrat que les dones s'han incorporat amb un cert retràs respecte als homes, en la actualitat s'observa un in-

Antiguitat d'usuari segons sexe i edat

Temps	Homes	Dones	19-25 a.	26-50 a.	+ 50 a.
- 6 mesos	8,41	19,19	7,65	11,20	16,86
6 a 12 mesos	11,07	19,01	12,00	12,42	16,86
1 a 3 anys	43,91	44,17	43,13	43,87	47,46
4 a 6 anys	23,45	12,86	30,53	19,13	12,66
+ 7 anys	13,16	4,78	6,69	13,39	6,16

crement del seu interès per aquest tipus de tecnologies de comunicació; i en els darrers 6 mesos el nombre de dones que s'han connectat a la xarxa es lleugerament superior al dels homes.

Si tenim en compte l'edat dels usuaris, traiem com a conclusió que la major part dels usuaris d'Internet estan compresos entre 26 i 50 anys. Els usuaris de més de 50 anys connectats a Internet no són molt nombrosos, degut a que és un sector de població més reaci a incorporar les noves tecnologies. En el cas de la gent entre 19 i 25 anys, el nombre d'usuaris és molt important. Aquest sector de població està format, en la seua majoria, per estudiants o joves que s'han incorporat recentment al mercat laboral el que ens indica una futura expansió d'aquesta tecnologia a tots els àmbits de la societat.

Les prediccions sobre l'evolució de les llars connectades a Internet assenyalen un fort increment des de l'any 1996 fins el 2000. Amèrica del Nord és la zona del món on més llars estan connectades a la xarxa. A Europa el nombre és molt inferior, però les prediccions per a l'any 2000 preveuen un fort increment, molt superior al previst per a Amèrica del Nord. El fet de que a Amèrica del Nord les connexions siguin molt més elevades que a Europa és deu a que ha tingut un major suport econòmic per part dels organismes de govern i investigació. En la resta de zones del món, en l'actualitat, hi ha poques llars connectades a la xarxa, i les previsions per als propers anys no són tan optimistes com per al cas d'Europa.

Evolució del nombre de llars connectades a Internet (en milions)

	1996	2000
Amèrica del Nord	15,4	38,2
Europa	3,7	16,5
Àsia/Pacífic	3,4	10,0
Altres	0,9	1,9

L'usuari d'Internet, si mirem les hores setmanals de connexió, no utilitza la xarxa d'una forma esporàdica. El fet de connectar-se més de 10 hores setmanals tampoc implica necessàriament que sigui utilitzat com una eina productiva; simplement pot ser una forma d'oci.

Teletreball

L'entorn de treball, en relació amb l'activitat professional i empresarial, està transformant-se. El canvi de determinats hàbits de vida, juntament amb el desenvolupament de certes tecnologies està fent evolucionar la concepció tradicional de certs mètodes de treball.

L'ús de les tecnologies avançades de telecomunicacions permet que les persones puguin treballar en qualsevol lloc, a condició de que tinguin accés a les eines adequades per comunicar-se, de forma que queda obert el camí cap a un nou estil de treball en una societat totalment nova. El treballador no és necessari que tingue un lloc de treball estable, ni que sigui un assalariat perpetu d'una organització, ni tampoc abandonar el domicili particular per complir un horari.

Podem definir teletreball com una forma flexible d'organització del treball que consisteix en realitzar l'activitat professional sense la presència física del treballador en la empresa, en bona part del seu horari laboral. Engloba moltes activitats i pot realitzar-se a temps complet o parcial. L'activitat professional en el

teletreball implica l'ús freqüent de mètodes de processament electrònic d'informació, i l'ús permanent de medis de telecomunicació per al contacte entre el teletreballador i l'empresa.

Formes de teletreball

1. Domicili del treballador

- Tot el temps
- Part a l'empresa
- Part en altres llocs

2. Oficines satèl·lits: llocs de treball que pertanyen a la empresa però independents de la seua corporativa.

3. Centre de recursos (telecommuting): oficines de veïnat com centres compartits per varies empreses, principalment en àmbit de barri o comarca.

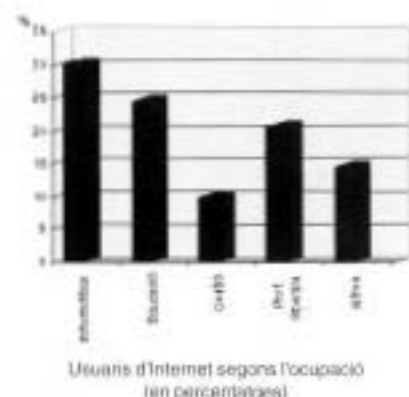
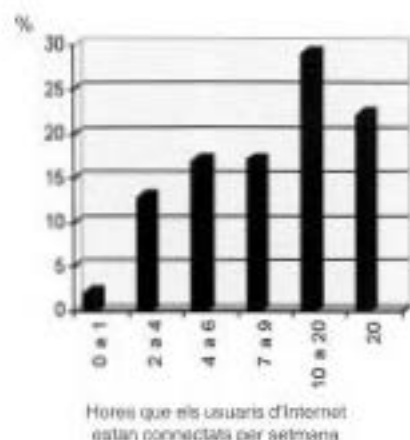
4. Centre de teleserveis (telecottages): oficines associades a instal·lacions en granges, pobles, ajuntaments, escoles, urbanitzacions, etc., principalment en el àmbit rural.

5. Mòbil

L'ús del teletreball pot fer augmentar la productivitat fins un 40% i en certs casos l'increment pot ser superior. La raó d'aquest augment és degut tant a la absència d'interrupcions, com a que el treballador, normalment, fa servir els moments més productius per realitzar les feines. També hem de destacar aspectes socials del teletreball, com és la possibilitat de contractació de personal amb certes discapacitats físiques i la contribució a la disminució de l'atur.

És recomanable que el teletreballador tingue una sèrie de qualitats: autodisciplina, automotivació, capacitat d'auto-gestió, capacitat de comunicació per telèfon, capacitat d'organitzar el temps, capacitat de prendre decisions, capacitat de seguir un horari, resistència a l'aïllament, ser emprenedor i responsable....

El teletreball serà acceptat per aquells treballadors que ho vegin com una solució a les seves necessitats de flexibi-

litzar la jornada laboral, de compartir el treball amb la família, com un sistema d'establir-se de forma independent, o quan sigui l'única possibilitat de incorporar-se al mercat de treball.

El teletreball serà adoptat per les empreses que ho consideren com un mitjà per reduir despeses i per obtenir recursos tecnològics cars i difícils d'assolir, com una forma d'adaptació a determinats mercats, com un camí de descentralització d'unitats productives, etc.

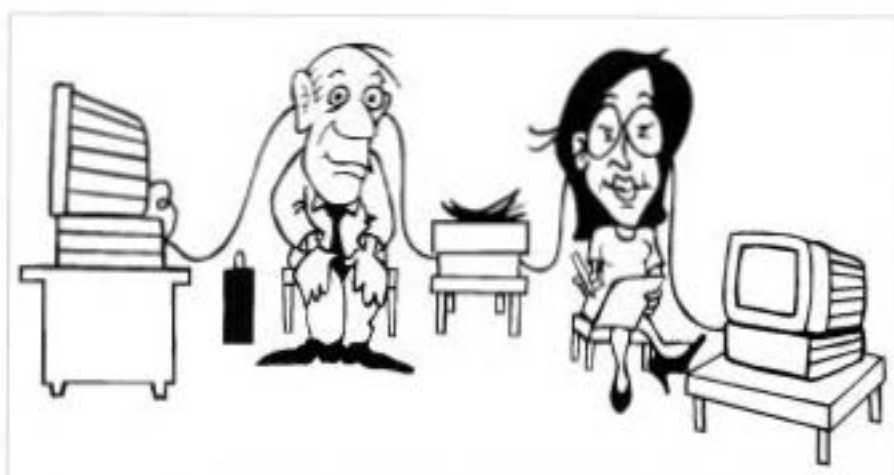
El teletreball suposa la racionalització del consum de recursos individuals i socials (temps i energia) i de les despeses empresarials, rebutjant la massificada societat industrial. També contribueix a reduir la congestió del trànsit en les hores punta i a l'augment de la qualitat de l'aire. A tot açò cal afegir l'augment de la qualitat de vida i la independència dels teletreballadors.

El concepte de teletreball està molt relacionat amb expressions com: aldea global, autopistes de la informació, el món digital, empreses virtuals, tecnologies de la comunicació, Internet, societat de la informació, telèpolis, etc. que representen un fenomen o innovació tant social com laboral.

L'evolució de la demanda de serveis de teletreball requereix contemplar tota una sèrie de tendències econòmiques, socials, laborals i d'organització de les entitats que resultaran determinants.

Es pot apreciar una tendència a la desaparició del treball assalariat, en benefici d'activitats lliurement triades i fonamentalment autònomes, que no representa la desaparició total del treball, sinó l'aparició d'un nou treball lliurement acceptat i realitzat, en un context de socialització de les necessitats. El fenomen del individualisme reflecteix la tendència de l'home actual a refugiar-se en la seva pròpia intimitat, i el teletreball li dona la possibilitat d'integrar-se al món laboral sense sortir del seu propi context personal. El teletreball dona oportunitats per planificar la redistribució del treball i crear noves expectatives laborals per determinats sectors socials actualment exclosos; marginats o aturats.

El teletreball pot solucionar certes problemàtiques de la societat actual: despoblació del món rural, pèrdua de la feina, protecció del medi ambient, mercat de treball flexible, cohesió social, etc. La comarca dels Ports i altres zones similars es poden veure beneficiades amb les possibilitats que ofereix el teletreball, i, per tant, dem d'estar oberts a la introducció d'estes noves tecnologies.

Internet: la panacea?

L'expansió de les noves tecnologies pot ser interpretada des de dos punts de vista molt diferents, la qual cosa dona peu a parlar de pessimistes-tremendistes i d'oportunistes-complaents o, com va anomenar Umberto Eco per fer menció a percepcions polaritzades, d'apocalíptics i integrats. En les següents línies farem menció d'algunes de les contraposicions que comporta la introducció de les tecnologies de la comunicació.

Aquest tipus de tecnologies de comunicació serveixen per a propagar i compartir de manera més directa les identitats culturals de cada comunitat. Però també poden, per regla general, servir com a vehicle de difusió i imposició de les concepcions culturals, socials, polítiques i econòmiques predominants i de la jerarquització entre les nacions. Les noves tecnologies han tingut una forta i ràpida acceptació, però açò no vol dir que els seus efectes i la seva cobertura hagin involucrat tothom. Encara dins de les nacions més desenvolupades, les superautopistes de la comunicació passen per un percentatge petit de llars i centres de treball.

La navegació per les xarxes pot ser una cosa amb moltes possibilitats: educatives, formatives, culturals, socials, etc., però també té la seva cara negativa, és a dir, la forta dependència que pot crear respecte de la computadora i les seves connexions. Algunes persones s'han aficionat tant a Internet, que passen fins catorze hores diàries davant de la pantalla. Algunes de les raons que es donen per a explicar aquest tipus d'addicció són les transformacions de l'estructura familiar i l'aïllament social del sistema urbà. Al temps que les famílies de les nostres ciutats tendeixen a estar compostes per menys persones i s'amplia la quantitat de gent que viu sola, la computadora es converteix en un recurs per a tenir companyia i interlocució.

Fins fa poc temps ha existit una visió sexuada dels espais privat i públic, és a dir, la casa és un espai fonamentalment femení, mentre que la ciutat és sobretot d'àmbit masculí. Ha arribat l'hora d'abandonar aquests esquemes de pensament. Es produeix una revolució domèstica. L'aparició de les noves tecnologies possibilita que els àmbits públics s'introdueixen en l'espai domèstic. Esta fusió d'espais pot contribuir a atenuar o fe variar de sentit la contraposició públic-privat.

Per a les dones pot significar una solució per poder compatibilitzar la vida laboral i la vida familiar, sense haver de renunciar a cap de les dues. Malgrat els avantatges que poden oferir aquestes noves tecnologies, també pot incrementar l'aïllament social de les dones i fomentar encara més la reclusió de la dona al àmbit domèstic, impeding que pugue incorporar-se plenament als àmbits i espais públics.

La tecnologia per ella mateixa no crea problemes ni controvèrsies; cal revisar la manera com s'usa o es deixa d'usar. Les xarxes poden ser bones oportunitats de creixement en diversos sentits, però no ho resolen tot. Val la pena recordar ara les prediccions alarmistes que es feien amb l'adveniment de la impremta o de manera més propera quan la televisió començava a ser un fenomen cultural de masses. Actualment, i malgrat les seves diferències, la cultura impresa conviu amb la televisiva i encara hi ha lloc per a una altra cultura, simbiòtica d'aquestes dos, que podem obtenir, generant i propagant a través de les computadores sintonitzades amb grans xarxes d'informació e intercanvi.

Haurém de reconèixer que la propagació de les tecnologies de la comunicació, de la mateixa manera que la internacionalització de les economies, són realitats amb les quals hurem de viure i, diria més, conviure.

Adreces d'interés

<i>Yahoo!</i>	http://www.yahoo.com	El buscador temàtic més famós i un dels millors.
<i>Ole!</i>	http://www.ole.es	Buscador similar al Yahoo! però a l'àmbit de llengua espanyola.
<i>Altavista</i>	http://www.altavista.digital.com	El buscador automàtic amb més rapidesa en la resposta.
<i>Lycos</i>	http://www.lycos.com	El buscador automàtic més gegantí.
<i>Who Where</i>	http://www.whowhere.com	Buscador d'usuaris d'Internet.
<i>DejaNews</i>	http://www.dejanews.com	Buscador especialitzat en trobar informació en els grups de notícies electròniques.
<i>Com buscar?</i>	http://wfs.vub.ac.be/schools/timeline/search/Buscar/Indice.htm	Manual de com realitzar una bona recerca per Internet.
<i>Cyber411</i>	http://www.cyber411.com	Buscador en paral·lel de diversos buscadors (Multibuscador)
<i>Shareware.Com</i>	http://www.shareware.com	Full per trobar les últimes novetats i versions en programes shareware.
<i>TUCOWS</i>	http://www.tucows.com	Full amb una gran quantitat de programes, principalment programes per utilitzar a Internet.
<i>Pàgines grogues</i>	http://www.paginas-amarillas.es	La mateixa informació que hi ha a les pàgines grogues de telefònica però en versió electrònica.
<i>Liszt</i>	http://www.liszt.com	Buscador especialitzat en llistes de distribució electrònica a través de correu electrònic.
<i>PGP en Rediris</i>	http://www.rediris.es/pgp	Full sobre encriptació de missatges i comunicacions privades.
<i>Web Mestre</i>	http://www.lander.es/~farocena	Manual introductori sobre realització de fulles web amb exercicis pràctics (HTML).
<i>Teixidors del Web</i>	http://www.dic.uchile.cl/~manual	Un dels millors manuals per fer fulles web (HTML).
<i>Aprenge la xarxa</i>	http://www.learnthenet.com/spanish	Manual sobre el funcionament d'Internet.
<i>L' Agenda</i>	http://www.areas.net/agenda.htm	Full amb moltes referències per conèixer més coses sobre Internet.
<i>Glosari Bàsic de termes</i>		
	http://www.ati.es/PUBLICACIONES/novatica/glointv2.html	Diccionari anglès-castellà de terminologia d'internet.
<i>Windows 95</i>	http://www.windows95.com	Full amb informació, ajudes, manuals per a Windows 95.
<i>Ole. Llistat de premsa en castellà</i>		
	http://www.ole.es/Paginas/Noticias/Prensa	Llistat de publicacions periòdiques a internet en castellà.
<i>Biblioteca Nacional</i>	http://www.bne.es	Full de la biblioteca nacional.
<i>BOE</i>	http://www.boe.es	Full del butlletí oficial de l'estat.
<i>Mundi Prensa Libros</i> ...	http://www.mundiprensa.es	Una llibreria virtual.
<i>InfoMet</i>	http://www.infomet.fcr.es	Full de prediccions meteorològiques.
<i>Terra Bit</i>	http://www.ictnet.es/terrabit	Full d'informació sobre ecologia.
<i>Isoc-Cat</i>	http://cat.isoc.org	Full de l'Internet Society a Catalunya; organització internacional de difusió d'Internet.
<i>W3</i>	http://www.w3.org	Full d'informació sobre desenvolupament i futur tècnic d'Internet.
<i>Unió Europea</i>	http://europa.eu.int	Full d'informació de la Unió Europea.
<i>Catalunya Ràdio</i>	http://www.catradio.es	Full de Catalunya Ràdio, exemple d'emissió en directe i gravat per Internet.
<i>Museu del Prado</i>	http://museoprado.mcu.es	Full del museu del Prado.
<i>I.E.C.</i>	http://www.iec.es	Full de l'Institut d'Estudis Catalans. Té el diccionari a disposició.
<i>RENFE</i>	http://www.renfe.es	Informació d'horaris, trens i preus.
<i>MAP</i>	http://www.map.es	Informació sobre beques, ocupació i subvencions.

NOTÍCIAS COMARCA NOTÍCIAS

De la comarca...

Assassins

Són assassins! Va ser el crit unànime de la majoria de pobles dels Ports que també es van manifestar contra l'assassinat del regidor del Partit Popular d'Èrnia, Miguel Angel Blanco. Tots van dir prou a uns mafiosos que no saben què volen i que maten pel simple gust de fer-ho. La gent va posar de manifest que eixa no és la manera de demanar la independència d'un poble, el basc, que ja està fart, de les matances i de tantres amenaces.

També ací

Quan pensàvem que a la nostra comarca estàvem lliures de "blaveros", ara resulta que a Vilafranca algú es dedica a amenaçar els professors de l'escola i de l'Institut d'FP i els exregidors de l'Ajuntament. Els afectats han denunciat els fets a la Guàrdia Civil. Els amenaçats van rebre cartes acussant-los de catalanistes i dient-los que patirien la de Sant Martí. Ells no s'ho han pres seriosament, però els ha fet molt poca gràcia que algú vaja gastant bromes pesades i de mal gust. En l'amenaça es podia llegir *A todo cerdo catalista le llega su Sanmartín* i anaven signades pel Grup D'Acció Valencianista de Vilafranca. Des del GAV, el seu president Juan Garcia Sentandreu, ha negat que la seva formació siga l'autora de les amenaces.

Congrés del PSPV

La confrontació del PSPV al congrés de València va tenir la seva extensió al congrés de les comarques dels Ports-Maestrat que es va celebrar a Vilafranca.

Fins ací arribaven les candidatures de Avel·lí Roca i Agustí Albiol. Finalment es va fer un consens i es va fer una llista conjunta en la qual van quedar representats els dos sectors, els lermistes i els renovadors. Així sí, per a arribar al consens van estar tota la vesprada. El congrés havia de finalitzar a les tres de la tarde i a les vuit encara estaven discutint i debatent.

XX Aplec

El darrer cap de setmana de juliol es va celebrar, com cada any, l'Aplec dels Ports. Enguany tocava a la Todolella, el poble que els va encetar l'any 1978.

La intenció de la organització era intentar recuperar el sentit originari de la festa. Sempre hi ha gent que no sap on va, a la qual sens dir coses estranyes, però tret d'esta contingència inevitable, en general s'ha unit a un bon programa, una excel·lent organització.

El dijous ja hi havia unes 70 tendes de campanya i a mitja vesprada de divendres començaren a arribar autobusos i cotxes particular amb bona part de les 10.000 persones que diuen que hi havia. L'acte inaugural comptà amb una representació teatral que simbolitzava la defensa dels propis valors culturals enfront del consumisme i la massificació. La nit del divendres la va encetar Urbàlia Rurana i la va acabar la reconeguda orquestra morellana Calibra.

El dissabte va inaugurar-se l'exposició, un dels encerts d'esta edició, amb mostres fotogràfiques sobre la Santantònada, el terme i el poble de la Todolella, i els pobles de la comarca. També n'hi havia dues més globals, sobre els vint

TORNEM A

anys d'aplec i sobre el conjunt de la comarca, basada en el nostre llibre de la comarca. Al carrer hi havia una fira amb productes de la terra (espardenyes, llibres, pernils...) i estands institucionals entre els que hi havia el de la *Mancomunidad del Maestrazgo*, que el compartia amb la dels Ports.

La Tèrmica

El mes de setembre visitaven els responsables de la Comissió de Seguiment les instal·lacions de la Central Tèrmica d'Andorra a proposta d'Endesa. Hauran vist si la central complix o no les normatives que exigien els acords que en el seu dia van signar Ajuntaments, Ecologistes, Generalitat i Endesa. Per no perdre el costum, Medi Ambient continua sense complir els acords. Fet que continuen denunciant els Ajuntaments i els Ecologistes.

Trobada de bandes

El Cinquè concert "Perfecto Artola" en memòria del músic i compositor benassalenc va aplegar fins la Plaça d'Espanya de Benassal tres formacions musicals. La Unió Musical Vilafranquina, La Unió Musical Catinense i la banda Font d'en Segures de la localitat, que van protagonitzar la vetllada musical. En total més de cent cinquanta músics, en-

tre les tres bandes. Per la vesprada van fer una cercavila pels carrers de la població i, de nit, cadascuna va interpretar tres obres musicals que van ser fortament aplaudides pel nombros públic assistent. A més de la gent de Benassal, que aquesta setmana està de festa, es va desplaçar molta gent des de Vilafranca i des de Catí

Camins rurals

Un dia es van fer molts camins per unir diferents pobles de la comarca dels Ports. Però des de la construcció, molts no han tingut cap manteniment ni reparació. Els que pitjor estat presenten són els que transcorren entre Vilafranca i

Castellfort i el que unix la carretera de Morella amb Cinctorres. Ja han estat molts els usuaris que han demanat que es reparen. Un dia van aportar solucions a la comunicació, però avui dia són intransitables.

Aqüífers

Els nostres polítics pensen que les mancances d'aigua es solucionen amb la perforació de pous per trobar rius o aqüífers subterranis. En els darrers anys ha augmentat de manera desmesurada la perforació de pous i aqüífers. Això és el que pensa el catedràtic de Geografia de la Universitat Jaume I de Castelló, José Querada. El professor ha alertat que els

aqüífers es poden esgotar i l'aigua pot deixar de brollar.

Carretera de Sorita

El diputat socialista a les Corts Valencianes, Avel·lí Roca ha demanat la compareixença del conseller d'Obres Públiques, Luis Fernando Cartagena, per a demanar explicacions sobre l'endarreriment de les obres de la carretera de Morella a Sorita. En el plenari que les Corts valencianes van fer a Morella tots els grups van aprovar per unanimitat la realització de l'obra. De totes formes, la Generalitat no va consignar l'obra en els pressupostos del 1997 incomplint, d'aquesta forma, l'acord de les Corts.

Notícies de Vilafranca

Cultura

□ La Unió Musical de Vilafranca pot veure en un futur solucionades les seves demandes d'un local que s'ajuste a les seves necessitats. Conjuntament amb l'Ajuntament de la població la banda podria traslladar-se a les antigues instal·lacions de l'escorxador municipal. El projecte redactat per l'Arquitecte de l'Ajuntament ascendeix a més de trenta milions de pessetes. De moment encara no hi ha propostes definitives de finançament, tot i que, pel que sembla, amb l'ajuda del programa Leader i del Consistori es poden dur endavant les obres. A més, la Unió Musical de Vilafranca està estudiant de participar de manera activa, dins de les seves possibilitats, en la construcció del nou local.

□ La Caixa Rural Credicoop va organitzar *Culturocio 97*. Van ser tres dies de concerts, exposicions i conferències. Al saló d'actes de l'entitat es va poder contemplar una exposició d'aeromodelisme i a les Fonts del Llosar es va fer la demostració de com volen aquests aparells. Al camp de futbol van actuar Sergio Dalma i *la Unión*. El catedràtic José Querada va fer una conferència sobre el canvi climàtic. Es va fer en directe, des del local de festes, el programa de la *Cadena 100 Conservas Escalada*. També hi va haver un debat sobre les interioritats del futbol amb la participació del castelfortí Javi Prats que jugue al Vila-real. El periodista Manuel Martín Ferrand va disertar sobre els mitjans de comunicació.

Serveis

□ La gent comença a estar farta de que els metges no facen les guardies les vint-i-quatre hores al poble, com abans. Ara es reparteixen entre els facultatius de Vilafranca, Ares i Castellfort. De res han servit més de mil signatures promogudes per Esquerra Unida demanant al senyor conseller Joaquim Farnós el que ja existia abans. El director general d'Atenció Primària, Diego Castel, que va ser metge i alcalde de Castellfort fins ara, "no ha fet res per donar una solució al problema" afirmen des d'Esquerra Unida, alhora que manifesten la seva intenció de continuar lluitant per aconseguir que els metges facen les guardies al Centre de Salut.

Ll Puig

□ El transport sanitari en casos d'urgència només està garantit a Vilafranca i molts pobles de les comarques dels Ports i l'Alt Maestrat per la Creu Roja. Ara, la Conselleria de Sanitat, que no paga les despeses dels desplaçaments a la Creu Roja, diu que l'entitat humanitària fa competència deslleial a les ambulàncies privades que té concertades. Unes ambulàncies privades, que només se'ls veu el pèl en els viatges que estan programats i que, quan hi ha viatge d'urgència, romanen a Castelló perquè quan elles arribarien als Ports, l'ambulància de la Creu Roja ja fa que ha entrat per la porta d'Urgències de l'Hospital General de Castelló. Ara resulta que l'assistència sanitària és una empresa.

□ L'aigua ha estat un maldecap per als veïns i també ha estat objecte de disputes polítiques a l'Ajuntament. L'alcalde, Roger Tena, diu que el problema estarà solucionat prompte. Mentre, des de l'oposició diuen que s'han tirat molts diners i encara hi ha problemes. Durant molts dies, l'empresa Aznar absorbia aigua de les canalitzacions del poble ja que els pous de què disposava estan secs. L'Alcalde diu que amb la finalització de la nova conducció de la Tosquilla i els nous pous la qüestió se solucionarà.

□ El nou abocador de Vilafranca començarà pròximament a funcionar. Potser quan tingues aquesta AU! a les mans ja estiga en funcionament i replegant les escombreries de tota la comarca. En principi havia de recollir els residus de Vilafranca, Ares, Castellfort, Benassal, Culla i Vilar de Canes. Ara, com que la Diputació no ha construït encara el de Morella, els pobles que havien d'abocar a la capital dels Ports ho faran durant un període màxim de dos anys a Vilafranca. Aquesta mesura ha rebut l'oposició de Esquerra Unida. Mentre, el Grup Ecologista de Vilafranca està preparant un informe on demana la recollida selectiva dels residus. Sense aquesta mesura, els ecologistes pensen que el nou abocador no és la solució definitiva al problema dels residus a la comarca.

□ El Pla d'Electrificació Rural, que invertirà 54 milions a la comarca té colors polítics. Per segona vegada consecutiva, deu masos de la Partida de Baix s'han quedat fora del PLAYER, que promou la Conselleria d'Indústria. Els masovers són ara els responsables que hi haja un ajuntament socialista i a la Generalitat governe el Partit Popular.

Fira de la Magdalena

L. Puig

□ L'Ajuntament ha demanat a la Conselleria d'Obres Públiques la reparació de la carretera de Castelló al seu pas pel poble perquè està prou malament; a més les reparacions que es fan tenen una durada limitada. Obres Públiques ha mostrat la seua disposició favorable a dur endavant les obres, tot i que la reparació haurà d'esperar a 1998.

□ L'Ajuntament està preparant la inclusió del poble a Internet. Mitjançant un conveni de la Federació Valenciana de Municipis i Províncies. A la pàgina de Vilafranca, on primarà la claredat de continguts, es podrà trobar informació de l'arquitectura, monuments, història, gastronomia, festes, tradicions, rutes a peu, espais naturals i tot el que el visitant vol saber sobre la Vila.

Política

□ La regidora d'economia de l'ajuntament, Maria Amparo Monfort ha dimisit del seu càrrec, igual que ho ha fet el funcionari que feia de secretari de la corporació. Monfort ha al·legat discrepàncies amb l'alcalde Roger Tena i rasons personals per deixar el seu càrrec. L'Alcalde va dir que el funcionari que exercia de secretari va dimitir perquè estava sord i cec; el secretari li va respondre que qui era sord i cec era l'alcalde i els qui li donaven suport. D'altra banda, el regidor socialista Rafael Llopis ha trencat en diferents ocasions la disciplina de vot dels socialistes, igual que Monfort.

□ El regidor d'Esquerra Unida-Unitat del Poble Valencià, Pere Sorribes ha demanat una auditoria dels comptes de l'Ajuntament. La proposta va ser rebutjada per cinc vots en contra del grup socialista. En eixa mateixa sessió ple-

nària els regidors del Partit Popular van abandonar el plenari i per tant no van votar. Tot i que la moció va ser rebutjada el regidor socialista Rafael Llopis va votar a favor de l'auditoria, mentre que l'extresorera Maria Amparo Monfort es va abstenir.

Festes

□ La fira de la Magdalena va tornar enguany a Vilafranca després de més de quaranta anys sense fer-se. Va ser un total èxit de públic i d'expositors. En les seves diferents seccions es van superar totes les expectatives més optimistes. Les eres van acollir l'exposició ramadera, mentre que al carrer Santa Bàrbara hi havia l'exposició de maquinària agrícola i automoció. El carrer del Trinquet acollia l'exposició de productes tradicionals. El grup d'animació La Xalera va tornar a representar la seua obra *Xa quin any* que fa un recorregut per tots els esdeveniments de Vilafranca des de gener fins a desembre.

Voluntariat

□ El Grup Ecologista de Vilafranca ha desenvolupat per quart any consecutiu el voluntariat mediambiental de prevenció contra els incendis forestals. Han estat al voltant de 45 els voluntaris que han participat en aquestes tasques. Però enguany el GEV ha estès el voluntariat a la temporada dels rovellons. Cada any són més els buscadors que arriben fins a les nostres terres. Molts d'ells vénen de Tarragona i utilitzen pràctiques agressives amb la natura. Acedixen al bosc amb aixadelles, falcins i ferramentes que malmeten la superfície del bosc. A més, molts d'ells no tenen cura de replegar les deixalles. Els voluntaris i els membres del GEV han intentat lluitar contra tot això.

Notícies de Morella

Cultura

□ L'Ajuntament ha pres una nova iniciativa perquè la capital dels Ports siga declarada per la UNESCO Patrimoni de la Humanitat. De moment, es demana recolzament a la iniciativa amb la signatura d'un manifest que es pot trobar a l'ajuntament i a la oficina de turisme. Fa falta el suport de tota la gent possible, ciutadans i visitants, perquè la sol·licitud tinga el camí fàcil, si volem que Morella pugui assolir la distinció internacional.

□ Organitzades per al Direcció de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, es van celebrar a Morella per segona vegada consecutiva, les Jornades Internacionals del Català a les quals van acudir més de seixanta professionals per a estudiar i analitzar l'ús de la llengua. Aquestes jornades van destinades al professorat de català que exerceix en països com Gran Bretanya, Alemanya, Cuba o Polònia, entre d'altres. Un dels actes de les jornades va ser la conferència que Xavier Pla va donar sobre l'escriptor Josep Pla amb el títol **Josep Pla, ficció autobiogràfica i veritat literària**.

□ Periodistes de primera fila com Isabel Sansebastián, Paloma Gomez Borrero o Alfonso Rojo, amb la direcció de Miguel Ortega, van impartir el seu ensenyament, a un grup de més de cinquanta estudiants de periodisme de la Universitat Complutense de Madrid i del Centre

Universitari Francisco de Vitoria. El curs, que es va dur a terme a la Fàbrica de Giner, va tractar sobre què és informar, els mitjans de comunicació, la manipulació informativa i altres temes d'interès.

□ "La fi de segle, societat i Cultura en els canvis finals del segle XIX i principis del XX". Des de fa uns anys, Morella és un centre d'anàlisi de les diferents èpoques històriques, començant per l'Humanisme i passant per la Il·lustració, el Romanticisme i el Sexenni Democràtic. La Universitat Jaume I ha volgut tractar en els seus cursos d'estiu les transformacions que es van produir al final del segle passat i a començaments del nostre. Enguany, Lluís Meseguer ha substituït Sergi Beser en la direcció dels cursos.

□ Una seixantena d'alumnes van participar al VIè Curs Internacional de Música per perfeccionar l'estudi d'instruments de corda (violí, viola, violoncel i contrabaix) amb importantíssims professors com Rivka Golani de la Universitat de Toronto, Jeff Bradetich de la Universitat de North Texas, Fèlix Ayo de l'Acadèmia de Santa Cecília de Roma i Agustín Leon Ara del Conservatori de Barcelona. El curs internacional ja és un referent de l'estiu de la ciutat. Els professors i els alumnes van oferir tot un seguit de concerts a l'església del convent de Sant Francesc, que van ser seguits per tots els aficionats a la bona música.

□ Uns grup d'autors de la terra van presentar les seues obres a les darreres festes d'agost a casa Ciurana. El vilafranquí i dramaturg Carles Pons va presentar una obra per als menuts: *Merli i el jove Artur*. Lluís Meseguer, d'Herbers, va parlar del seu últim llibre *L'optimista*. El morellà Miquel Peñarroya va presentar *Dones i llenguatge* i J. J. Climent, de Cinctorres, va comentar les dues darreres obres: *Panxampla, bandoler o fugitiu?* i *La gent del Matarranya*.

□ L'historiador Josep Alanyà va ser enguany l'encarregat de la conferència anual d'AMYC. Amb el títol *L'urbanisme a la Morella medieval*, Alanyà va repassar l'arquitectura de la ciutat amb documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

□ Ja consolidat -com diu el director del Festival, Ricardo Miravet- es va celebrar la quinzena edició del Festival de Música de Morella que té com a protagonista indiscutible el magnífic orgue de l'arxiprestal, obra del mestre Turull. Com tots els anys, reconeguts organistes i músics d'altres instruments van acudir al Festival per a interpretar obres dels músics barrocs i d'altres èpoques. Destaquem el recital d'Oswaldo Guzmán (invident) professor a Buenos Aires i l'organista Arsène Bedois, mestre de capella de Sant Tomàs d'Aquino de París. Un dels actes més emotius i esperats pel públic és l'actuació del Cor del Festival. Enguany va interpretar una Salve de Händel per a soprano solista -interpretada per Maria Jesús Pastor- amb acom-

Festival de Música

Música

panyament de corda i la *Messe de minuit* (Nadal) de M. A. Charpentier per a cor i orquestra.

□ Les sales gòtiques de l'ajuntament van ser el marc d'una important exposició de gravats de Picasso, la Suite Vollard. La col·lecció consta d'un centenar de gravats fets entre 1930 i 1936 i són, doncs, la introducció del Guernica. Aquesta exposició va ser possible gràcies al conveni entre l'Ajuntament i la Fundació Bancaixa, propietària de la col·lecció.

Festes

□ La Setmana de la Joventut va donar l'eixida als actes festius de l'agost amb jocs, esports, xocolatades... Però va ser la nit dels pelegrins la que va encetar pròpiament les festes de Morella. Odon Elorza, alcalde de Donosti, va ser-ne el pregoner. Els bous, el ball, la festa de la

gent gran, l'Oferta i la cloenda amb els focs d'artifici i l'Alamera van ser, un any més, les activitats principals

Serveis

□ Els carrers de la Sabateria i i de la Marquesa veuran redreçada la seva imatge. Amb un projecte de més de setze milions de pessetes el paviment d'aquests carrers serà reparat. Es col·locaran llambordes per no desmerèixer l'entorn urbà dels carrers. A més, el consistori de la capital dels Ports pretén convertir aquesta zona de la ciutat en peatonal per a potenciar la zona comercial més important, on un noranta per cent de les plantes baixes són locals comercials. La presència de cotxes aparcats fa que aquests locals perguen part del seu atractiu perquè dificulten les entrades als comerços i no deixen apreciar els productes que s'exposen al carrer. La millora d'aquests

dos carrers comportarà també la retirada dels cables elèctrics de les façanes de les cases. A partir d'ara el cablejat anirà soterrat fent que el paisatge urbà s'allibere d'uns elements que fan poc favor a l'arquitectura i a l'urbanisme.

□ L'Ajuntament ha demanat a la Diputació de Castelló la inclusió en els Plans Provincials de 1998 de diverses obres per a les pedanies del municipi. A Hortells s'ha sol·licitat la rehabilitació de l'edifici municipal per un valor de quatre milions tres centes mil pessetes, idèntica quantitat amb la que es pretén millorar la pavimentació d'alguns dels carrers de Xiva. D'altra banda, es pretén que la Diputació col·labore en la millora dels accessos a la Pobleta. A la mateixa Morella s'ha demanat la repavimentació de la Plaça de Sant Miquel així com l'adequació de les conduccions subterranies.

Societat Esportiva ESPEMO

Expedició Picos '97

El passat mes d'agost es va fer una expedició espeleològica al massís central dels Picos d'Europa (Astúries), a la zona de *Cuetos del Trave - Jou del Agua*. Hi va anar un grup de 10 espeleòlegs valencians d'Alcoi, Gandia, València, Torreblanca i Morella i un altre grup de 14 francesos que van continuar l'exploració fins el 14 de setembre.

La zona del *Trave* ha estat objecte d'exploració sistemàtica des de 1983 i, els últims anys, amb col·laboració amb els francesos del *Cocktail-Picos*. Com a

resultat dels treballs es coneixen uns 100 avencs de més de 30 m de desnivell, 16 de més de 300 i 5 amb més de 1.000 entre els quals destaca el Sistema del *Trave*, de 1.441 m de desnivell entre l'entrada i la part més fonda explorada.

Com en anys anteriors, el campament base es va instal·lar al *Jou de los Cabrones* al costat del refugi *Edi Lueje*, per ser el lloc més còmode i pròxim de la zona d'exploració. El camí de *Puente de los Poncebos* i el refugi costa més de sis hores a peu amb un desnivell de 1.800 m. Per tal de transportar els 1.300 quilos d'equips i aliments vam fer servir un helicòpter.

Els objectius de la campanya d'enguany s'han centrat en tres avencs. El T-11, on l'exploració es va parar a -120 m davant d'un estrangulament per on circula un fort corrent d'aire en espera de desobstrucció. El de *Torca Idoubeda* on

es va continuar l'exploració del 96 amb una instal·lació en aeri per assolir una galeria fòssil que permet evitar un sífo; la nova galeria deixa baixar fins a la cota -580 i presenta molt bones perspectives de cara a pròximes exploracions. El de *Torca del Cerro*, que està en estudi des de la campanya del 90. La complexitat i l'estretor de les galeries del sector d'entrada el van deixar de costat durant uns quants anys. L'exploració va ser lenta i acompanyada de llargues jornades de desobstrucció, però la constància i l'esforç van donar el seu fruit i es va aconseguir arribar a un ample sector de pous.

Enguany s'ha continuat amb l'exploració d'una xarxa de pous per on cau un important cabal d'aigua, però sense arribar al riu subterrani que fa el drenatge de la muntanya i apareix després a la *Garganta del Cares*, al manantial del *Farfao de la Viña*.

Boca de la Torca Idoubeda

L'expedició valenciana va arribar fins a la cota -1.130 m. Posteriorment, els francesos van poder arribar a -1.410; així aquesta cavitat és la segona més fonda d'Espanya i la sisena del món.

El massís central dels Pics d'Europa presenta unes característiques úniques: una acumulació d'estrats calcaris d'un gruix que pot arribar a 2.500 m, una erosió glacial molt acusada, una precipitació anual superior a 1.600 l/m², la carsificació de la totalitat del massís...

Amb estes condicions no ens han de sorprendre els resultats que s'han aconseguit durant els 15 anys que fa que s'explora la zona; resultats, que es podran millorar i permetran un coneixement més profund d'esta muntanya estranya i meravellosa.

Pyrenaïca

Del 22 al 29 d'agost es va fer als Pirineus la IV edició de la carrera d'orientació amb bicicleta de muntanya. És la carrera més important de totes les que es fan en territori espanyol.

Esta aventura té lloc al llarg de 7 dies i s'han de fer 8 etapes des de Vera de Bidasoa (Cantàbria) fins a Roses (Mediterrani), passant per Isaba (Navarra), Benasc (Osca), Esterrri d'Àneu (Lleida), Sant Julià de Lòria (Andorra) i Sant Pau de Segúries (Girona).

Cada dia els corredors han d'escollir l'itinerari que els paregue més apropiat per cobrir l'etapa següent i han de respectar els controls de pas que posa l'organització. En aquesta edició s'ha fet una mitjana de 70 km de recorregut amb uns 2.000 m de desnivell, que representa unes sis hores de pedalada i de 8 a 9 hores d'activitat per les pistes, camins i prats pirenenes.

Després de cada etapa, s'havia de muntar la tenda, posar a punt les bicicletes i amanir el menjar i la beguda del dia següent.

Tots els dies, de tarde, l'organització entregava a cada equip els mapes i el

llibre de ruta per al pròxim dia; era l'hora de calcular els desnivells i els quilòmetres i d'escollir l'itinerari més adequat. Sobre el paper to pareixia fàcil, però després, l'orografia i la pressa de la competició posaven les dificultats. A tot això cal afegir la climatologia amb boires, vent, sol, neu i pedra que es podien trobar en qualsevol etapa.

Van participar 19 equips; 4 de la Comunitat Valenciana, 5 de la Comunitat de Madrid, 2 equips bascos, 2 de Navarra, 2 equips belgues i 4 de Catalunya. A un equip de Madrid anaven corredors italians i a un de Barcelona, francesos.

L'equip *Transportes Gisbert-Terrazos García* de Morella format per Jorge Membrado, Fernando Carceller y Alfredo Querol va quedar sisè.

Shi Lin '97

L'expedició espeleològica Hispano-xinesa SHI LIN '97, organitzada per l'Equip d'Espeleologia Internacional (Centre excursionista de Nules i Societat esportiva ESPEMO de Morella) i l'Acadèmia de Ciències Xinesa, va tornar el dia 12-4-97.

Es va treballar en quatre zones diferents, dues a la província de Yunnan i les altres la província de Guizhou, del sud-oest de la Xina. A la primera zona, comtat de Lunan, s'han connectat diverses cavitats amb un riu subterrani (Lao Hei Dong). A la segona, comtat de Luo-

ping, s'ha treballat en un important riu subterrani amb un cabal de 6 m³/s, que en temps de crescudes arriba a més 10 m³/s. L'estudi complet realitzat per l'expedició serà aprofitat pels enginyers xinesos que estan construint una central hidroelèctrica a la zona.

A la tercera zona, comtat de Panxian (Guizhou), s'ha fet la connexió de dues cavitats grans de valls diferents separades per una serralada important. Este sistema subterrani té unes característiques molt idònies per a l'explotació turística, cosa que s'ha fet saber a les autoritats per tal que prenguen les mesures necessàries de cara a la protecció i posterior adaptació del complex subterrani.

A la quarta i última, comtat de Luzhi (Guizhou), s'ha treballat en un sistema molt allunyat però amb unes gran potencialitats espeleològiques, donades les característiques geològiques de la zona; segurament serà un objectiu interessant de cara a pròximes expedicions.

Per a dur a terme els treballs s'han hagut de vèncer moltes dificultats degudes a l'orografia, el clima i les precàries comunicacions. De totes formes estem segurs que s'ha obert el camí a futures expedicions nacionals e internacionals.

En els pròxims mesos està previst el desplaçament a Espanya d'una delegació de científics de l'Acadèmia de Ciències Xinesa, amb la finalitat de fer conjuntament l'anàlisi de les dades recollides a l'expedició, que donarà lloc a una publicació monogràfica.

Donats els excel·lents resultats d'alguns treballs, l'expedició va ser rebuda per les màximes autoritats de la zona que es van mostrar molt satisfetes per la utilitat de la faena feta, especialment per l'aprofitament del riu Luoping i l'aprofitament turístic de Panxian.

La superfície topografiada es de 7.752,4 m subterranis, 251 m en poligonals exteriors, 450 m de croquis i uns altres 2000 m d'exploració.

Fem un repàs breu a les coses que ens han anat arribant al llarg d'aquest temps. Moltes ja les coneixeu, altres són noves.

Hem rebut el volum 6 de BIOSFERA de Digec, corresponent a les selves temperades.

Un llibret de PONÈNCIES del Centre d'Estudis de Granollers de totes les ponències presentades al llarg de l'any 1996.

Manuel Ollé Albiol ens han regalat el llibre que ha publicat a la col·lecció Cavall Bernat de l'Abadia de Montserrat amb el títol El llibre de les abelles (De setis, lligallos i abellers) amb un recull de costums, conceptes, vocabulari i comentaris sobre l'ofici d'abeller recollits a tota la nostra zona dels Ports de Tortosa, Beseit i Morella.

De l'Institut d'Estudis Catalans: Documents Normatius 1962-1966 (amb les novetats del diccionari). Hi ha les normes de l'ús del guionet i els paradigmes de conjugació verbal.

Ens han fet arribar tres de noves revistes amb sol·licitud d'intercanvi:

LA RIUADA de Móra d'Ebre, que al número 9 porta un memorial de les riuades de l'Ebre.

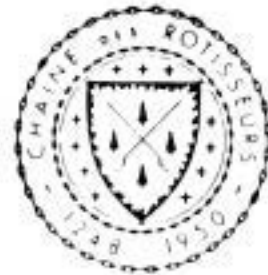

"SOM", número 1. Butlletí d'Amics i Amigues de l'Ebre.

LA SERENA, editada pel grup homònim de Gandesa.

De les revistes que rebem habitualment ressenyem Passadís, número 18 dedicat al món literari de Josep Lozano, on hi ha tres articles de Pilar Alfonso, l'autora de les nostres Galàxies i un d'Adolf Piquer.

SEGURA BARREDA, 8
CARRERÓ
DE LA PRESÓ, 5 i 7
TELÈFON 16 03 36
MORELLA (Castelló)

Restaurant
Típica cuina Morellana

Especialitat en Corder farcit trufat

Va de bous

Hauríem de començar dient que per la nostra zona (i d'altres) no es pot pensar la festa sense bous al carrer.

També passa una altra cosa: els bous són un tipus de festa sense reconeixement oficial, que es fa però no té carta de ciutadania, que té un estatut vergonyant, que cal amagar i no es pot manifestar en veu alta per no ser titllat de bàrbar, salvatge i incivilitzat.

Això fa que les festes de bous no tinguin un reglament ni una llei que les reconegui ni les controle, cosa que dificulta molt les coses en casos d'accidents o de responsabilitats.

A més d'això, hem de considerar les noves influències de l'ecologisme (no m'agradaria dir-ne ecologia) i les pressions d'Europa.

El cas és que enguany, a les festes d'agost, es va prohibir matar els bous al carrer. No ho dic bé, les vaques; els bous sí que els van matar al carrer. No sé si deu tenir res a veure amb el "maselisme" boví. Ja posats...

Aquesta nova invenció va donar lloc també a situacions estranyes, com la presència durant més d'una hora d'un animallet invàlid, lligat i engabiat al mig del carrer a la vista de tots. No sé què és pitjor...!

Si les sensibles autoritats ens han de protegir i ens han d'estalviar la visió del "patiment" i de la mort dels animals, per què no mostren el mateix interès en es-

talviar-nos la visió i la morbositat de les massacres de Iugoslàvia, de les degollines d'Algèria, de les execucions públiques de la Xina i Teheran, de totes les formes primitives i sofisticades de la pena de mort arreu del món? Que l'home no té valor ecològic?

Per què no s'impedeix tot eixe patiment humà? Potser no és negoci i no hi ha res a traure? Dóna la sensació que, quan hi ha diners, les intervencions són més expeditives i eficients.

Valdria la pena considerar que, de vegades, el costum i la insensibilitat respecte al patiment humà genera un impuls irreprimible per evitar el "sofriment" dels animals.

Segons el Principi de Peter, que explica la incompetència, el fet de deixar de banda els problemes importants i preocupar-se de les més banals ja està tipificat com a síndrome de col·locació final.

Al pas que anem, potser haurem de reivindicar la qualitat d'animal dels humans, per veure si ens en fem una miqueta més de cas i som capaços de tirar per avant amb una mica més de dignitat.

P. A.

Metges

Potser algú m'acuse de pesat al parlar del tema dels metges, no li ho nego. Però es que s'escriu i es diu però a Vilafranca continua present la manca d'una atenció eficaç que en algun temps va estar present, però que en l'actualitat està totalment absent. Em ve ara al record la desgraciada mort d'un veí de Vilafranca al carrer. Segons contem, aquell dia el metge de guàrdia estava a Ares i va tardar prou temps a atendre la urgència. No és ara punt de llençar les culpes contra aquest facultatiu que, ben segur, va acudir tan prompte com va ser avisat. Al cap i a la fi els metges de Vilafranca, Ares i Castellfort únicament fan el que els manen.

I resulta que a dalt, a la direcció General d'Atenció Primària hi ha Diego Castel Campesino, que en el seu dia va ser metge de Castellfort i alcalde de la mateixa població. Diego Castel continua tancat en que no cal oferir un servei millor a la gent de Vilafranca. Fins ara no han estat suficients més de mil signatures demanant que els metges facen les guàrdies les vint-i-quatre hores, ni les reunions amb representants d'Esquerra Unida de Vilafranca, ni les mocions parlamentàries. I el Sr. Castel i en darrera instància el Sr. Farnós diuen que no, que els metges no fan les guàrdies sempre al Centre de Salut de Vilafranca, que no volen millorar l'atenció. Ells sabran per què, a veure si algun dia d'aquests ens ho poden explicar, perquè el que subscriu porta temps donant-li moltes voltes al cap i encara no ho ha comprès.

A Vilafranca hi ha vora tres mil habitants, a Castellfort i a Ares no arriben a sumar tres cents entre les dues poblacions, el percentatge de risc en la meua opinió és major a Vilafranca, per a Sanitat no. No és que la medicina siga el meu fort, però penso que les emergències quan més de pressa s'atenguen millor. Si hi ha algú de Castellfort o Ares que llegeix això que ho compregue, ells tenen tot el dret a estar atesos com qualsevol altra població, però suposo que mantindran amb mi que hi ha més factor de risc a Vilafranca amb tres mil persones.

Volia acabar ja, però se m'escapa un detall; de vegades, quan el metge ha estat de guàrdia a Ares i ha hagut una emergència a Vilafranca, es negava a anar dient que li havien de portar el malalt a Ares. Fins a quin punt hem arribat! M'ho contem i no m'ho crec.

LLuís Puig i Gil

0,7 % comarcal

Davant l'editorial de la revista Vilafranca nº 24 Primavera/97, que pot donar lloc a una sèrie de confusions respecte al tema de la solidaritat internacional, creiem que és necessari explicar la posició, el treball i els objectius que es pretenen des de la Comissió 0,7 % dels Ports.

Des de fa sis anys, un grup de gent dels pobles d'aquesta comarca ens hem ajuntat per aconseguir tres objectius: Conscienciar i sensibilitzar la població dels problemes i injustícies dels països més pobres perquè no caiguen en l'oblit; procurar que als pressupostos locals es cree una partida, corresponent al 0,7 % del total, destinada al desenvolupament d'eixos pobles; garantir l'eficàcia i la bona gestió perquè els diners arriben on realment són necessaris.

En tot aquest temps hem fet diverses activitats: xarrades, pel·lícules, marxades a peu, exposicions, tallers amb els xiquets. Totes elles sense pretendre cap tipus de protagonisme.

A més, com una de les nostres prioritats, cada any hem enviat als Ajuntaments i Associacions cartes recordant la resolució de l'ONU que diu que si des de les institucions s'aportara el 0,7 % dels ingressos s'acabaria la fam i la misèria d'arreu del món. Juntament amb les cartes s'ha enviat sempre una proposta de projecte on destinar els diners.

La Comissió ha triat sempre els projectes tenint en compte els criteris següents: Que estiga gestionat per una ONG reconeguda per la seua tasca seriosa i experta; que siga concret, amb responsables concrets, pensat pels propis destinataris i que pretenga solucionar necessitats reals de la zona; que se'ns facilite informació del seguiment del projecte.

Fins ara s'ha treballat amb INTERMÓN i els projectes han estat:

1993-94: Equipament als barris de la Pau, Bolívia.

1994-95: Desenvolupament rural de pràctiques agroecològiques, Nicaragua.

1995-96 i 1996-97: Salut per a tots al vicariat d'Awasa, Etiòpia.

Fins l'any 1996 Ajuntaments i Associacions, sense arribar al 0,7 % (si exceptuem el Forcall), sí que han enviat conjuntament els diners al mateix projecte, però l'any passat i enguany han eixit iniciatives diferents.

No ens pareix mal que hi haja diferents punts de vista, però ens porta a reflexionar que es pot perdre la unió que havíem aconseguit a nivell comarcal, el que implica disgregar i dispersar esforços i diners.

Al conèixer la voluntat de l'Ajuntament de Vilafranca de portar en mà la partida d'enguany (550.000 pta) a Cuba, vam enviar una carta al Ple explicant la nostra posició, que és la que acabem d'explicar.

Com que no vam rebre cap contestació ens vam entrevistar amb l'Alcalde per parlar d'alguns aspectes que no quedaven clars com la gran diversitat del material que es recollia per enviar-lo a Cuba i qui eren exactament els destinataris de l'ajuda.

També vam aprofitar per aclarir que:

NO tenim res en contra de Cuba, ans al contrari, hi ha gent de la Comissió que ha estat allí i ha participat en projectes i campanyes de solidaritat en aquest país. Però tenint en compte que enguany des d'Intermón es continua amb el projecte de salut a Awasa, veiem que és més coherent recolzar el que ja hem començat.

NO dubtem que els diners arriben a Cuba, però considerem que és difícil gestionar-los sense saber a on i a qui van destinats.

NO creiem que la solució del poble cubà passe per donar coses a persones concretes, que sols crea dependències. Al contrari, pensem que caldria recolzar els seus propis projectes d'autosuficiència i aprofitament de recursos, com podria ser ajudar les investigacions d'agricultura biològica.

Ens sembla important mantenir la unió comarcal en l'àmbit de la solidaritat internacional i, per això, considerem necessari el diàleg entre les distintes posicions per fer més efectiva l'ajuda i recolzar tots el mateix projecte.

Comissió 0,7

CAIXA RURAL CREDICOOP

CAIXA RURAL CREDICOOP, S. COOP. DE CRÈDIT

GRUP CREDICOOP

El tigre de Lugano

Com no pareix gaire correcte començar a parlar d'un llibre sense parlar de l'autora, seguirem la solapa del llibre, malgrat que tothom la coneix. Diu que Conxa Rodríguez Vives (Martínez segons *el Periódico*) va néixer a Morella, es va llicenciar en periodisme a l'Autònoma, és la corresponent a Londres de l'*Avui* des de fa més d'un sexenni i ha publicat un llibre sobre l'exili de Ramon Cabrera i un altre sobre la fàbrica Giner. Afegim, com a mínim, la seua contribució al monogràfic del carlisme.

El llibre que ressenyem, fruit de més de tres anys de treball, té dos eixos que s'imbriquen: l'un biogràfic, on seguim la complicada trajectòria d'esta família d'industrials metalúrgics del Ruhr; l'altre ens introdueix al món del col·leccionisme i el comerç d'art al llarg del segle que s'acaba.

La col·lecció que el publique, del poderós grup Z, és la mateixa on s'han publicat el polèmic *Mentiras fundamentales de la Iglesia católica* del caçasetes Pepe Rodríguez o els *2001 días en Interior* del ministre d'ordre públic i incommunicacions pel PSOE José Barriónuevo a qui aquesta revista ja va dedi-

car una contraportada amb motiu de les interferències a TV3.

Un dels mèrits del llibre és l'adequat equilibri entre la rigorositat i la divulgació popular. Així, ni el llenguatge planer emprat ni el fet que la col·lecció estigues destinada a temes populars, de gran consum, no impedeix la presència de la corresponent i ampla bibliografia, notes o d'un índex onomàstic amb el qual podem buscar ràpidament quina relació hi tenen en tot l'entramat Adolf Hitler, Jordi Pujol, Diana Spencer, Pasqual Maragall, Luis Ángel Rojo o Ronald Reagan, per posar sis exemples. És, per dir-ho d'alguna manera, un llibre que poden seguir amb profit des d'un lector habitual de premsa del cor a un historiador de l'art.

Un dels annexos del llibre és l'arbre genealògic d'aquesta família que ens ajuda a no perdre'ns entre les dues dotzenes de Thyssens que apareixen en l'obra. Al text sempre ens fa constants aclariments sobre de qui està parlant (p.ex. *el tío nazi*) el que facilita molt la lectura, manta vegades farcida d'antropònims, topònims i títols d'obres.

No cal dir que la premsa ha assenyalat en els seus titulars les relacions hitlerianes d'aquesta família, encara que a primera vista la rama hongaresa de la família no pareix que tingues unes relacions especials amb els nazis, si més no al nivell d'alguns *demòcrates de tota la vida* que corren per més a prop. És clar que el fet que la relació de Conxa amb Tita Cervera s'acabare "quan li vaig demanar les cartes del seu sogre amb Hitler", no fa altra cosa que posar més interrogants.

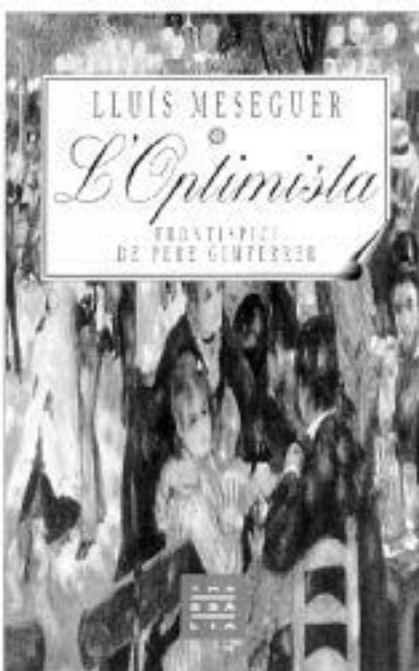
Alguns dels punts en què podem il·lustrar-nos en les aproximadament quatre hores de lectura són: com vendre obres d'art quedant com un mecenes, com les herències partixen famílies, com l'estat persegueix fins la última pesseta dels contribuents i fa negocis en paradisos fiscals o com gastar 50.000 milions de pessetes públiques en un contracte que no coneix ni el Congrés dels Dipu-

tats per a què els hereus puguen reclamar les obres, segons diuen. Encara que per algunes d'estes coses no cal anar tan lluny.

Acabarem amb el darrer paràgraf dels agraïments: *A los que me han negado su colaboración o han cambiado de opinión al cabo de poco o mucho tiempo espero que la lectura de este texto les aporte algo nuevo.*

C. R.

Los Thyssen, por amor al arte / Conxa Rodríguez Vives. - Barcelona: Ediciones B, 1997. - 303 p. - (Col·lecció Crònica actual). - ISBN 84-406-7663-8. - 1900 PTA

El mes d'abril va eixir a la llum un nou llibre de Lluís Meseguer. En el número 40, a l'apartat **Inèdits**, la revista AU! ja us en va fer arribar un tast de la mà del seu autor.

Lluís Meseguer, actualment professor a la Universitat Jaume I i col·laborador a la nostra revista, ha escrit altres llibres: un de poemes, tres de teoria i història literària i un, autobiogràfic, de narracions a la mateixa editorial que el que ara ha eixit.

L'Optimista, llibre d'assaig, mereix de Pere Gimferrer en el pròleg (frontispici) l'elogi següent: "La nostra escriptura assagística no té, a hores d'ara, res de tan joiosament singular com aquest llibre...". En el llibre es proposen quatre col·leccions (numerades) de breus pensaments i narracions curtes sobre les més solemnes o anecdòtiques qüestions vitals. D'estil i lectura fàcil i senzilla, presenta un món de records, de confessions i de receptes senzilles per a una actitud d'optimisme potser tan injustificada com necessària al nostre complicat món actual.

GARGALLO, J.E. i PRADILLA, M.A. (1997): *El joc ancestral de la paraula: llengua, cultura popular i refranyer a Rossell (baix Maestrat)*. Benicarló, Edicions Alambor, Col. Biblioteca Mestral.

De vegades ens sorprenem de fets que, si ens aturàrem a pensar, ens semblarien evidents. Això ens pot passar si llegim el llibre de Gargallo i de Pradilla: la majoria de refranys i jocs que recullen són els mateixos que diem als Ports. I és clar, dues comarques veïnes no és estrany que tinguem un parlar semblant. Les distàncies físiques són curtes, com podem comprovar si anem des de Vallibona a Rossell per la nova carretera que han obert.

És un plaer agafar el llibre: des de la qualitat i tacte del paper i del cartonnet, passant per les il·lustracions de Vicent R. Caballer i pel contingut, començant pel pròleg del doctor de la Universitat, Joan Veny, i passant per cada capítol del llibre.

El llibre està distribuït en tres capítols. El primer dedicat a la llengua i l'entorn on es tracten els temes com els jocs, els contes, les cançons, les endevinalles i els refranys. El segon es titula "Con-

tribució a un calendari de refranys de Rossell" que és un tema que nosaltres vam tractar en els primers números d'aquesta revista AU! i, com dèiem, no ens hem de sorprendre de les coincidències. Si haguérem de comparar-los ens estalviaria moltíssima faena enfocar-ho per allò que tenen de diferents, és a dir, molt poc. El tercer capítol tracta dels refranys de meteorologia i astronomia, del qual podem fer el mateix comentari.

La peculiaritat del llibre prové de la formació dels dos autors: els dos són professors universitaris de filologia: Gargallo a la Universitat de Barcelona i Pradilla a la de Tarragona. I no cal dir que això es nota en les referències a altres llengües romàniques, a altres dialectes, en la bibliografia utilitzada, en els comentaris (especialment en les nombroses notes a peu de pàgina), en el plantejament del llibre, en definitiva, en tot.

Si al lector li interessen aquests temes, li recomanem que llegisca el llibre. Si on diu Maestrat i Rossell hi posàrem Els Ports i qualsevol poble nostre, segur que passaria per un llibre sobre la nostra comarca. Una mostra d'aquesta proximitat la tenim en el refranyer:

*Lluna vella, de cara a Morella;
lluna nova de cara a la farola.*

L'únic retret que li fariem al llibre és que se'ns fa massa curt: ens posa la mel a la boca i ens la trau massa prompte. No cal dir que encoratgem els autors a donar-nos-en més tasts i a l'Associació Cultural Alambor a continuar aquestes interessants publicacions.

Ernest Querol

EL AGUA ES NUESTRA RAZON DE VIDA

IRRIAGRO

SISTEMAS DE RIEGO

INSTALACIONES Y PROYECTOS DE:	VENTA Y SUMINISTRO DE MATERIALES DE:
<ul style="list-style-type: none">• Sociedades de riego.• Riegos por aspersión y goteo.• Conducciones de agua.	<ul style="list-style-type: none">• Riego por goteo.• Riego por aspersión.• Jardinería.

Ctra. Morella • Km. 3 • Tel. 24 41 64 • CASTELLON

Autorella

Espai irrellevant, inconscient, irreal, inexistent i inapreciable de la realitat

- Estos d'Au! es queixen dels retards de Correus però la revista la trauen a les estacions de cronologia portenca.

Diccio-9-ri

Alivi: Alleujament, milloria, ablaniment, mitigació, descàrrega.

El cortès no trau el valent: Cortès no assolte mai el bou.

La Infanta i D. Iñaki ja estan **caçats**. Els van **caçar** a la catedral de Barcelona on van posar llum freda per no **estropear** la **madera**. No coneixíem les aficions cinegètiques del senyor Arquebisbe. El pastís el va fer la casa **Foies**, la del poeta J. V. Foies.

Pregó de festes

Conversa durant el pregó de festes que va fer l'alcalde de Donosti a Morella aquest estiu.

- Ui, xica! Has sentit?
- No massa, perquè quasi no se sent.
- Nos encontrarem en los bares, diu que...
- Pos amb mi no serà, perquè no vaig mai.
- Espera... escolta, escolta...
- No sene res, siqueta!
- Diu que no beguem no sé què de garrafa i que no mos pixem pel carrer.
- En, Xe! Sí que ham anat per avant. I per a dir això ha vingut de tan lluny, este home?
- Ah, pos..., segons diuen, s'ha passat la tarde preparant el discurs.
- Encara com...!

*Segons un estudi
molt seriós les
orelles creixen
0,22 mil·límetres
per any*

Sil·logisme

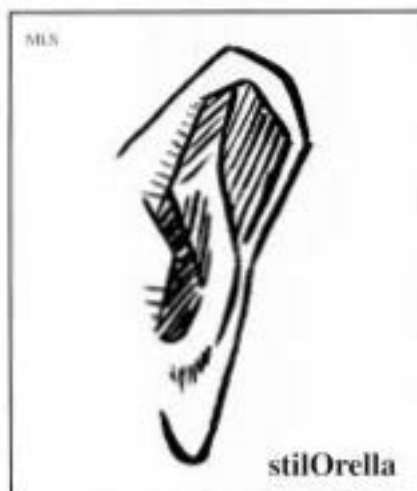
Si és millor o val més tard que mai, a la nostra comarca gairebé tot és millor i val més.

Matemàtiques

Els Ports-Maestrat NO és una comarca; són 2 comarques. A hores d'ara els haurem d'ensenyar a comptar?

Castellón Diario

El fet de desaparèixer el diari després de ser parodiat a la nostra revista és pura coincidència.

Preguntes al vent

1.- Tirar gorrinassa (això que diuen purins) el dies de la Maredeu d'agost i empudegar tota la ciutat és una activitat agrària, una activitat ecològica o simplement mala idea?

2.- Les autoritats sanitàries tenen alguna competència sobre això?

Programa de festes

Al programa de les festes d'enguany de Morella, tenim l'aparició de l'ortografia de l'ortografia.

Marketing

Fins el 6 d'octubre, si compres un CD de música clàssica et regalaven accions d'ENDESA, la principal companyia del sector químic espanyol i primer productor mundial de sofre.

ENDESA, a més de les obres que regala als accionistes, està acabant la composició de quatre obres originals per a regalar als habitants de les nostres comarques: Simfonia en Sol tapat *La Sulfurata*, Cantata en Re de bo *El Màgic d'Ozò*, Rondó en Si que put *La Cançó de l'Enfadós*, Ostinato en Fa pudor *La Mort de les Sábines*

Grup d'Estudis dels Ports

LA COMARCA
DELS PORTS

CIVALL
BERNAT
/27

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

JOVENIVOL
moda

BLASCO DE ALAGON, 41
Tel 160710 MORELLA

TEJIDOS *Viñals*

Segura Barreda, 1
San Nicolás, 22 - Tel. 16 00 63 - MORELLA (Castellón)

Itineraris

per Jesús Sangüesa Ortí

Fa ja molts anys que vaig a Olivares. Ho dic així perquè, de ben menut, quan a penes si hi havia una pista transitable, amb la meua família anàvem al rovelló. Pràcticament la pista estava per on ara va la carretera.

Pujàvem pel Bosc i entràvem als plans de Ferrer i Torregargallo; més avant el Valent, el Planet i el Garro; els Llivis es quedaven dalt, a la dreta, com també la vista -tan bonica- de la Torresegura. El mas de la Giroveta, enlairat, ja ens anunciava que estàvem aprop; la Rambla al davant. Ben a la vora estava la Venta d'Olivares.

De més gran he anat un parell de vegades a peu seguint l'itinerari següent:

A les 7 del matí i des del Portal de Sant Mateu empenem la costa dels Tancats i Sant Vicent, marcada pel G.R., que baixa fins a l'Hostal Nou. Al costat de la Creu Roja -seguint les indicacions del G.R. cap a Ares- continuem camí fins al Molí Nou; allí creuarem el riu i pugem la costa de l'Ombria. En arribar a dalt de la carena ens aturem per a veure el paisatge: la vall, la Fàbrica de Giner, el Molí de la Font, l'Hostal Nou, el Molí d'en Pi, el Mas de Guimerà; davant mateix Morella amb una vista magnífica, la Mola de la Garumba, el Mas de Morella la Vella...

Continuem el G.R. i amb molt poc temps apleguem a Segura de la Serra. Més avant deixem en alt el Mas de Molins i tenim ja a la vista el Dolço, García i les Candeales. Creuem la carretera que a va Cinctorres. Seguim el G.R., apleguem al riu i, després de creuar-lo, fem una petita pujada i, a l'esquerra, prop del Mas de Racó (recordant el crim dels *contribucioneros*) deixem, sense veure'ls i a l'esquerra, els Llivis.

Són les nou i mitja del matí quan fem cap a la carretera de Morella a Ares; eixim entre el Mas del Planet, a l'esquerra, i el Garro, a la dreta. Seguim la carretera -el G.R. que va a Ares i que hem xafat fins ara marxa pel Campello i Guimerans- fins l'hora d'esmorzar, als tres quarts de deu, davall dels arbres dels Ullals de la Torresegura.

A les deu i quart continuem carretera avant i als tres quarts d'onze ja estem a l'encreuament de la carretera que va al Pont de Cinctorres i al Forcall.

Hem passat per baix de la Giroveta, seguim per la carretera que va cap a Ares i Vilafranca, al quart d'hora i a la seua dreta vorem ja el fum i les teulades de la Venta d'Olivares. Són les onze del matí.

Tornem al principi. Les visites al mas han estat freqüents, sobretot en temps de rovellons, encara que ha estat en quasi totes les èpoques de l'any. L'acollida sempre ha estat sincera i el pas del temps l'ha feta cada volta més familiar i afectuosa. Sempre tinc a la memòria les paraules de Lluïsa quan ens veu baixar del cotxe:

- A on va esta gent?

A partir d'aquí tot es desencadena com un ritus. Les salutacions a la porta del mas -sempre tan net-, a Lluïsa i Guillermo; entrar al menjador i encendre el foc, anar d'ací cap allà, entrant i eixint fins que, amb el mocador al cap i la cistella al braç, Lluïsa ja està amanida per acompanyar-nos al rovelló i encara que sàpiga amb certesa -ha nascut allí- que n'hi ha, sempre sol dir:

- No hi ha res; vaig estar ahir, però... anirem a vore.

Baixem pel carreró i creuem la Rambla i ja hi ha cotxes i s'ou gent. Nosaltres, ja al pinar, seguim Lluïsa que no s'entreté massa, però la seua vista no perd ni un sol detall. D'eixe pinar, recordo, hem eixit amb més de vint quilos de rovellons, però també moltes vegades amb les cistelles buides o, com diu Guillermo, carregats de misèria.

- Mireu açò, no deu ser...?

- Sí que ho és.

És un rovelló magnífic, rojal i ben *preto*; no està gens cucat i... a la vora n'hi ha un altre i un altre...

Estem així fins l'hora de dinar. hi ha paella. El dia abans o a la matinada, Lluïsa ha matat un conill o un pollastre; la carn, el foc i la cuinera fan que, cada any, siga un dels plats més esperats. Després de la xarradeta a la vora del foc, tornem al pinar i seguim buscant.

- Ací no cal que ens entretinguem. Més cap a aquell ginebre; si no n'hi ha cap... malament, no cal perdre més el temps.

I la vesprada va passant i anem omplint -de vegades- les cistelles i Lluïsa ens explica i ens porta on estan les rovelloneres amb una naturalitat no practicada per la resta de masovers que nec.

Quan es fan les cinc, i el sol ja fuig del pinar, busquem ja el camí del mas, però encara abans, Lluïsa ens allarga fins aquella ombria.

En arribar al mas retorna el ritual: que si volem berenar, que ja es fa tard i hem de marxar.

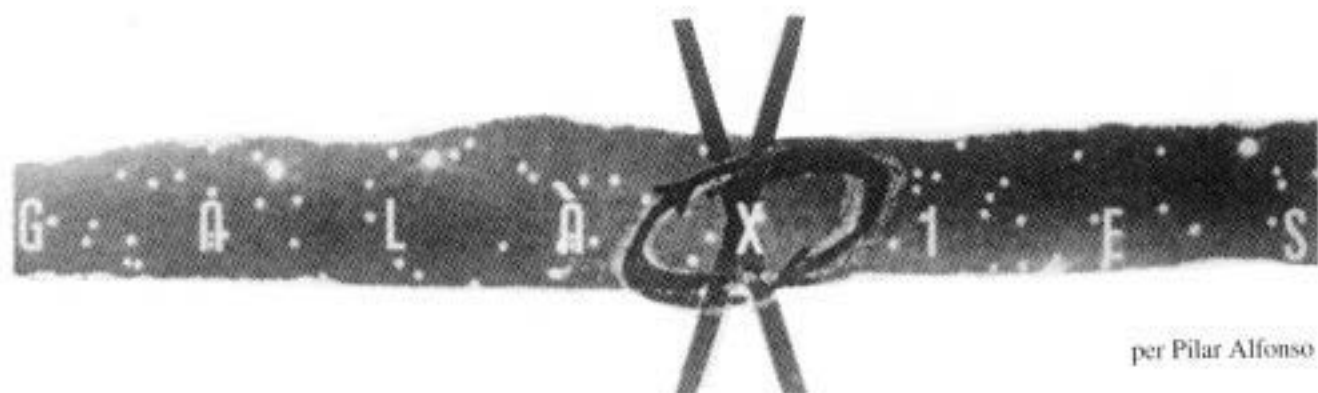
- Ara us trac una dotzena d'ous i uns rovellonets que he trobat este matí.

La nit va arribant-se i nosaltres poc a poc ens acomiadem. Fem la darrera xarradeta amb Guillermo assentat a vora del foc ja amb le fredor del capvespre:

- Au, animar-se!

Lluïsa dient adéu amb la mà és l'última imatge que sempre guarda la memòria. Abans d'arribar a la Giroveta les llums del cotxe ja busquen el camí.

per Pilar Alfonso

Telegrama d'estiu

*Préstame, chuvia, as túas palabras
e ti, vento, as ideas tan longas.
Déixame o teu rezo breve, río,
e ti, neve, a cortiza da biduoira,
("O exército do bosque")*

Entre 1980 i 1996 el poeta gallec Manuel Rivas va anar publicant cinc poemaris escrits i reescrits en nombrosos recitals públics per tavernes i escoles. *O pobo da noite*, és una selecció d'aquells poemes feta pel propi autor, i, encara que es pot trobar també en castellà, paga la pena coquetejar una mica amb el gallec; jugar a descobrir una llengua tan pròxima; reconèixer, junt a d'altres misterioses i estranyes, paraules tan clares i inequívocues per a nosaltres com ara: pobo, ollos, escoitar, sendeiros, inverno o arxila.

Les dues edicions, la gallega i la castellana, van acompanyades d'un compact disc amb tretze poemes. La veu nítida de Rivas té alguna cosa de mar oberta que t'emborriona la pell i se't clava a la boca tremolosa de l'estómac ("Lévame, ma, moi lonxe, onde eu non saiba. / Envólveme na salgada aboeda. / Bécame cos teus labios de limón. / Protéxeme como un pai"). Alguna cosa,

també, del silenci d'un grapat de terra entre les mans ("De fala, falarei coa terra. / coa terra, con esa negra terra / que cospe, como sangue do peito, primavera"). Una poesia de contrastos que se sap atreta, alhora, pels antics naufragis de la terra i del mar, per les platges de l'oest, la boira, l'animosa *silveira* de los fonts..., i pels enganys del present, les grans ciutats i els telèfons, la fina pluja sobre l'autoestrada...

Els versos de *O pobo da noite* ens deixen senzilles històries possibles i pròximes. Una dona que torna a casa després de netejar les oficines del Fénix Español i posa la primera cadena. Una dona que podria ser la mare del poeta o, inclús, la mare de qualsevol de nosaltres. Un exemple prodigiós de com contar una vida amb quinze versos i una anècdota ("Televisión").

La lletera d'aquell quadre de Vermeer que, si voleu, us obrirà la porta ("A leiteira").

Vint-i-quatre versos que ara hauria de copiar enloc d'evocar-los, vint-i-quatre versos que -amb l'ajut d'unes poques paraules essencials: pastera de pa de segó, cullera de fusta, flama d'un ciri, grans del rosari ... i alguna més, sepulcre honorable, per exemple- expliquen ei que fou durant segles la Vida de la gent humil de Galícia i, segons diuen els antropòlegs, de tants i tants altres llocs del planeta Terra. Vint-i-quatre versos ("A Sección Àurea") que hauria d'haver copiat ja, enloc d'evocar-los desmanoyotadament.

Títols dels que et ballen pel pensament durant mesos. Com alguns altres: "Avenida Atlántica", "Cantiga do navegante solitario", "Cantiga da primeira vellez", "Beirut", "Fotograma", "Observatorio", "Conto"... que evidencien fins a quin punt és difícil que tanta poesia pugui cabre mai en un compact disc: ("Cáennos as follas / Facedes poemas").

Voldria escriure-ho una altra vegada: *O pobo da noite*, Manuel Rivas. Probablement, poesia.

Aprofiteu les ofertes

JULIO ORTÍ

Barri de l'Hostal Nou - Tel. 16 00 37

Servei Oficial

Vehicles nous i usats

servicio
4x4

Julio Ortí
Taller

Vehicles
tot terreny
nous
i
usats

Hostal Nou s/n
12316. MORELLA
Tel.: (964) 16 00 37
Fax: (964) 17 31 58

CAFETERIA - RESTAURANT

Rourera

Tel. 964 / 16 03 08
MORELLA

**MARISCOS I PEIXOS FRESCOS TOTS
ELS CAPS DE SETMANA**

des de 1970!

ESPECIALITATS PER ENCÀRREC:

Cabridet al forn
Truita farcida
Perdiu amb col
"Puchero" casolà

EL MILLOR DE ROURERA: LA SEUA CLIENTELA

